



# Nationaal Programma **ROTTERDAM ZUID**

## Uitvoeringsplan 2015-2018



Programmabureau  
NPRZ  
Mijnsherenlaan 6  
Rotterdam - zuid  
Januari 2015





## Colofon

Dit uitvoeringsplan is opgesteld door het programmabureau NPRZ in opdracht van het dagelijks bestuur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, bestaande uit:

Ahmed Aboutaleb, burgemeester Rotterdam, namens de gemeente Rotterdam ;  
Martine Visser, rector CSG Calvijn, namens de onderwijspartners;  
Dick van Well, voorzitter stichting IkZitopZuid, namens de werkgevers;  
Anton Westerlaken, bestuurder Maasstad Ziekenhuis en Johan van der Ham, bestuurder Lelie Zorggroep, namens de zorg;  
Maria Molenaar, bestuurder Woonstad, namens de woningcorporaties;  
Sarhan Hacene/Eric Dullaert, namens de BOZ! (Bewoners Op Zuid);  
Inge Vossenaar, Directeur Woon- en Leefomgeving, ministerie van BZK, namens het Rijk.

Programmabureau Nationaal Programma Rotterdam Zuid  
Mijnsherenlaan 6, 3081CA Rotterdam  
nprz@rotterdam.nl  
tel.: 010-2672104  
www.rotterdam.nl/nprz

Marisol van Krimpen  
Astrid Kroos  
Mattijs de Mooij  
Karin Oostenbrink-Fraai  
Marco Pastors  
Evronique Smits

Foto's TechniekBeeldbank, Levien Willemse, Sabine Maertens, Roni Marguiles, Rogier Bos

Januari 2015







# Inhoudsopgave

<b>Voorwoord</b>	<b>4</b>
<b>1. Integrale aanpak NPRZ</b>	<b>7</b>
<b>2. Bewoners op Zuid: onnodige achterstanden</b>	<b>11</b>
2.1 Thuisbasis op orde - wijkteams	12
2.2 Wijkveiligheid en ondermijning	13
2.3 Participatie, communicatie en imago	15
2.4 Rol gebiedscommissies en bewoners van Zuid	17
<b>3. School</b>	<b>19</b>
3.1 Children's Zone	19
3.2 Kiezen voor vakmanschap in de zorg en de techniek	26
3.3 Monitoring pijler School	31
<b>4. Werk</b>	<b>33</b>
4.1 Schoolverlaters met een diploma	34
4.2 Werkzoekenden met een uitkering	35
4.3 Social Return on Investment (SROI)	39
4.4 Inzet bedrijfsleven	39
4.5 Het economisch potentieel van Zuid	40
<b>5. Wonen</b>	<b>43</b>
5.1 Wat gaan we doen?	46
<b>6. Wijkprogramma's</b>	<b>57</b>
<b>7. Werkwijze, organisatie en governance</b>	<b>61</b>
7.1 Programmaorganisatie en uitvoering in de praktijk	61
7.2 Sturing op wijkniveau: invulling van het gebiedsgericht werken	62
7.3 Monitoring en verdere kennisontwikkeling	62
7.4 Governancestructuur NPRZ: aangepast op basis van het eerste Uitvoeringsplan	63
BIJLAGE 1: Aanpak particuliere voorraad forse ingrepen per wijk naar financiële dekking	67





# Voorwoord

Met vertrouwen gaan we door naar de tweede fase van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ): een nieuw uitvoeringsprogramma voor een periode van vier jaar. De uitvoering hiervan vindt plaats onder andere omstandigheden: een ander college in de stad, extra steun vanuit het Rijk om de betere woningen te realiseren en andere verhoudingen in het bestuur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. We zijn trots op wat al bereikt is in de afgelopen jaren, zoals de leertijduitbreiding en de opbouw van de Children's Zone, de samenwerking tussen scholen en de wijkteams en de investeringen van corporaties met extra middelen vanuit het Rijk. We verwachten dat wat in de afgelopen twee en een half jaar in de steigers is gezet, doorgroeit tot een onvervreemdbaar deel van het leven van de bewoners en de toekomstige stijgers van Zuid. De aanpak blijft in essentie hetzelfde: onvermoeibaar verder investeren in school, werk en wonen op Zuid. In onze missie gaan we steeds een tandje verder of een spade dieper. Dit houden we vol totdat Rotterdam-Zuid is gestegen tot het niveau van een gemiddelde stad. Daarbij koersen we op het jaar 2031.

Met de aanpak van de ondermijnende criminele economie maken we Rotterdam-Zuid in de komende jaren een stuk veiliger en bouwen we structureel aan het vertrouwen. Hiermee leggen we het fundament onder een beter woonklimaat, meer werkgelegenheid en beter onderwijs.

Het is van groot belang dat de bewoners aan het werk en aan de slag zijn. Dit gebeurt door het benutten van carrièrestartgaranties, door te zorgen dat onderwijs en bedrijven beter op elkaar aansluiten, maar ook door Social Return on Investment, gebiedsgerichte maatschappelijke activering en aangescherpte handhaving.

Het Rijk maakt door nieuwe regelgeving voor corporaties extra investeringen in de duurdere woningvoorraad mogelijk, voldoende om de ambities van het NPRZ te halen. We gaan door met de aanpak van achterstallig onderhoud in de particuliere woningvoorraad en we zorgen voor uitvoering van alle woningbouwprojecten die zijn afgesproken voor Zuid.

## **De nieuwe generatie van Rotterdam-Zuid**

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid staan de mensen, en dan vooral de opgroeiende jongeren, centraal. Een derde deel van de bevolking van Zuid is jong. Veel van die jongeren groeien op in een taalarme en niet-Nederlandstalige thuis. Een kind dat opgroeit in Rotterdam-Zuid moet op eigen kracht en met eigen discipline een forse inhaalslag maken. Kinderen die willen aanhaken en meedoen met de ambitie van de nieuwe generatie van Zuid, krijgen extra aandacht gedurende een periode die zich over 20 jaar uitstrekt. Dat is even lang als de opkomst van een nieuwe generatie en net zo lang als de duur van het NPRZ.

De jongeren van Zuid worden aangesproken op hun talent en verantwoordelijkheid om te werken aan hun ontwikkeling en toekomst en krijgen met dit vertrouwen een betere uitgangspositie. Zij worden in de Children's Zone op weg geholpen met extra onderwijs en begeleiding in huiswerk en studiekeuze en naar werk. Begeleiding die vaak thuis al start aan de keukentafel, waar ook de ouders worden betrokken en ingeschakeld om kinderen te steunen en aan te moedigen, en ook zelf aan de slag te gaan als zij dat nog niet zijn. Dat veel jongeren van Zuid openstaan voor deze ambitie, werd met een daverend applaus en enthousiasme bevestigd op de zeer goed bezochte Jongerentop van november 2014. De Jongerentop was niet alleen inspirerend en hartverwarmend maar voor ons ook een onmiskenbare bevestiging van onze koers.

## **De kracht van de leerkracht van Rotterdam-Zuid**

De leraren van Zuid staan elke schooldag weer klaar om de jongeren te begeleiden naar een betere toekomst. De kracht van de leerkracht is zeer bepalend voor de toekomst van deze jongeren. De leraren gaan de nieuwe generatie van Zuid opschudden en zullen met hen het verschil maken. Daarom willen we in Rotterdam-Zuid de allerbeste en meest gemotiveerde leraren voor de klas. Een netwerk van betrokken leraren geeft al invulling aan deze beweging,





onder de naam Passie voor Zuid.

Als icoon van vooruitgang en perspectief wordt in samenwerking met de schoolbesturen in het voortgezet onderwijs gewerkt aan de komst van het categoriaal gymnasium op Zuid. Met de Promise Academy Charlois wordt een superschool met een doorlopende leerlijn tot stand gebracht, van peutercollege tot en met voortgezet onderwijs. In de komende periode krijgen al deze extra's verdere invulling en uitwerking. Samen moeten zij het verschil gaan maken voor onze kinderen en bijdragen aan de toekomst van Rotterdam-Zuid.

Ahmed Aboutaleb, voorzitter  
Marco Pastors, directeur





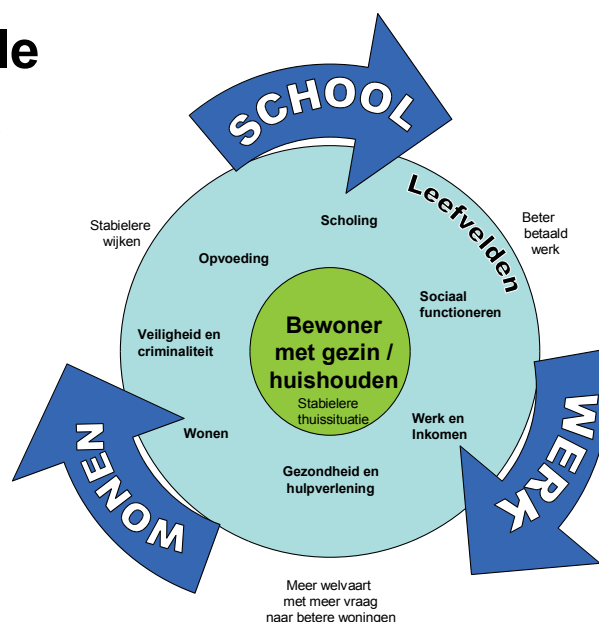




# 1. Integrale aanpak NPRZ

Met de integrale aanpak van het NPRZ komt een vliegwiel op gang met de inwoners als middelpunt. Alle activiteiten in drie pijlers school, werk en wonen zijn bedoeld om de bewoners een sterkere positie te bieden. Uitgaven in de doorlopende leerlijn in het onderwijs vanaf 2 jaar leiden tot een betere positie op de arbeidsmarkt en een hoger inkomen. Daarmee kunnen bewoners zich betere woningen permitteren, hetgeen leidt tot stabielere wijken, die ook inwoners van buiten aantrekken. De integrale benadering van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid komt in verschillende vraagstukken naar voren. Door de integrale benadering is het mogelijk de bij de uitvoering van het programma slagvaardiger op te treden. Op het snijvlak van de drie pijlers werken we aan de volgende opgaven:

## Integrale aanpak NPRZ



### School - werk

De doorstroom uit het onderwijs naar de arbeidsmarkt vraagt op verschillende niveaus aandacht. zorg, haven en techniek zijn gekozen als kansrijke sectoren in Rotterdam-Zuid. Werkgevers bieden carrièrestartgaranties voor opgeleide schoolverlaters uit Rotterdam-Zuid, die door scholen worden gebruikt om leerlingen voor zorg, haven en techniek te laten kiezen. Goed gekwalificeerd personeel voldoet aan de eisen van de werkgevers. De opleidingen zullen daarop aan moeten sluiten. Dat geldt niet alleen voor de samenstelling van het curriculum, maar ook voor de bijscholing van de docenten. Voor leerlingen die geen startkwalificatie kunnen halen, komen entree-opleidingen. Samenwerking met werkgevers over een combinatie van werken en leren, en ondersteunende zorg- en hulpverlening, zijn van belang om jongeren aan werk te helpen.

*'Kracht van het NPRZ is een integrale aanpak: wanneer je een gebied wilt verbeteren, heb je de medewerking van alle mogelijke partners nodig. Daarom hebben we de afgelopen tijd onderzocht bij alle partijen, vooral ook bij de bewoners, welke thema's we gaan aanpakken. Het Uitvoeringsplan maakt duidelijk welke dat voor de komende vier jaar zijn en hoe we dat gaan doen.'*

*Inge Vossenaar, directeur Woon- en Leefomgeving, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*



### **Werk - wonen**

Voor voldoende werkgelegenheid is behoud en aantrekken van bedrijven van belang. Zorg, haven en techniek zijn de sectoren die kansrijk zijn voor Rotterdam-Zuid. Daarbij is de uitstraling van school- en bedrijfsgebouwen van belang om zich te presenteren aan werknemers en leerlingen en studenten. Tegelijk biedt de bouweconomie werkgelegenheid op alle niveaus. Hierbij is 'Social Return on Investment' een goed bruikbaar instrument. Het komt er op neer dat bij het verlenen van opdrachten door gemeente en corporaties de afspraak is gemaakt dat werkzoekenden uit Rotterdam-Zuid een deel van het werk verrichten.

### **Wonen/ruimte - school**

School en onderwijs horen thuis in elk van de zestien wijken waarin het NPRZ actief is. Goede schoolgebouwen dragen niet alleen bij aan de kwaliteit van het onderwijs, ze geven ook uitstraling in de wijk. Scholen liggen vaak op strategische plekken. Als ze niet meer nodig zijn, kunnen ze worden gebruikt voor nieuwe doelen of plaatsmaken voor betere woningen. Onze scholen zijn of worden gehuisvest in gebouwen die uitgroeien tot de trots van de wijken.













## 2. Bewoners op Zuid: onnodige achterstanden

Bij de uitvoering van het Nationaal Programma staan de bewoners van Rotterdam-Zuid centraal. Participatie in het NPRZ betekent naar school gaan, werken, of desnoods vrijwilligerswerk doen en thuis de basis op orde hebben. Dat vraagt om een actieve opstelling van bewoners. Niet zitten afwachten tot een ander het oplost, maar zelf de verantwoordelijkheid voor je eigen leven en dat van je gezin in handen nemen. De resultaten van het NPRZ worden goed zichtbaar als het goed gaat met bewoners. Denk aan hogere Cito-scores, aan het werk zijn in plaats van leven van een uitkering en minder schooluitval.

Hoe het met Zuid gaat in vergelijking met Nederland, de vier grote steden en het gemiddelde in Rotterdam is onder meer te zien aan de onderstaande cijfers.

Onderwerpen	Nederland	Totaal G4	Amsterdam	Rotterdam <sup>1</sup>	Den Haag	Utrecht	Rotterdam <sup>2</sup>	Zuid	7 Focuswijken
Stand bevolking 1 januari (2014)	16.829.289	2.266.398	810.937	618.357	508.940	328.164	618.109	195.157	76.678
Aantal inwoners tot 23 jaar in % van totale bevolking (2014)	26,6%	26,4%	25,0%	26,6%	26,9%	29,1%	26,6%	27,8%	30,5%
% één-ouder huishouden met tenminste 1 thuiswonend kind, jonger dan 18 jaar op alle huishoudens met tenminste 1 thuiswonend kind, jonger dan 18 jaar (2013)	17,3%	28,0%	31,6%	31,6%	25,2%	16,8%	32,6%	38,2%	36,1%
Gemiddeld besteedbaar huishoudensinkomen, gestandaardiseerd (2011)	€ 23.900	€ 23.100	€ 23.600	€ 21.700	€ 23.200	€ 24.700	€ 21.700	€ 19.300	€ 17.500
% Huishoudens met een WWB-AO- of WW-uitkering (2011)	8%	13%	14%	15%	13%	10%	15%	19%	22%
% Huishoudens met een WWB of WW-uitkering (2011)	5%	9%	9%	11%	9%	6%	11%	15%	17%
% huishoudens met een AO-uitkering (2011)	4%	4%	5%	4%	4%	4%	4%	4%	5%
% huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum (2011)	11%	18%	20%	20%	18%	13%	20%	24%	28%
Kinderen tot 18 jaar in een huishouden met inkomens tot 110% van het sociaal minimum in % van alle kinderen tot 18 jaar in een huishouden (2011)	10%	19%	21%	23%	18%	11%	23%	29%	32%
Werkzoekenden zonder baan in % van de potentiële beroepsbevolking 15-64 jaar (2014)	7%	10%	6%	16%	12%	7%	16%	19%	21%
% opleiding middelbaar of hoger opgeleiden (als percentage van de bevolking 16 tot en met 85 jaar) (2010-2014)	x	x	x	x	x	x	64%	53%	49%
% opleiding middelbaar of hoger opgeleiden (als percentage van de bevolking 15-64 jaar) (2013)	70%	74%	78%	67%	69%	84%	x	x	x
% leerlingen in 3 en 4 HAVO/VWO (2013) <sup>3</sup>	46%	43%	47%	35%	46%	48%	37%	27%	25%
% leerlingen in het praktijkonderwijs (2013/2014) <sup>3</sup>	3%	4%	4%	5%	4%	3%	5%	7%	8%
% nieuwe voortijdig schoolverlaters (2012)	2,1%	3,6%	3,4%	3,8%	3,6%	3,5%	3,7%	4,2%	4,7%
% jongeren met startkwalificatie, 18 t/m 22 jaar (2013)	x	x	x	x	x	x	58%	48%	46%





Onderwerpen	Nederland	Totaal G4	Amsterdam	Rotterdam <sup>1</sup>	Den Haag	Utrecht	Rotterdam <sup>2</sup>	Zuid	7 Focus-wijken
CITO-eindtoets groep 8 (2014)									
% kinderen op de basisschool met laag opgeleide ouders (2013/2014)	534,8	533,6		532,2	.	.	532,2	529,4	528,4
% kwetsbare meergezinswoningen t.o.v. de woningvoorraad (2013)	11%	21%	20%	25%	20%	15%	25%	32%	39%
Gemiddelde WOZ-waarde van woningen (2014)	x	x	x	x	x	x	24%	36%	51%
Eerste en tweede generatie immigranten (cijfers 2013)	€ 211.000	€ 197.000 <sup>3</sup>	€ 231.000	€ 148.000	€ 188.000	€ 223.000	€ 148.739	€ 113.772	€ 91.139
	21%	47%	51%	49%	50%	32%	49%	59%	74%

1) Landelijke bron 2) Lokale bron 3) Voorlopige cijfers

## 2.1 Thuisbasis op orde - wijkteams

De activiteiten binnen school, werk en wonen kunnen alleen beklijven wanneer de thuisbasis van bewoners op orde is. Als dit niet op een zelfstandige manier lukt, kunnen bewoners rekenen op de hulp van wijkteams. De reeds gestarte en verder te ontwikkelen integrale wijkteams met de frontlijnmethode zijn daarom een essentieel onderdeel van de integrale NPRZ-aanpak.

In 2012 zijn de eerste wijkteams voor de Children's Zone van start gegaan. In deze startfase heeft vanuit het NPRZ de nadruk gelegen op het aansluiten van basisscholen in de Children's Zones. Dit betekent dat vanuit scholen in het primair onderwijs gezinnen van leerlingen verwezen kunnen worden naar het wijkteam. Het wijkteam bekijkt dan met het gezin wat er speelt en hoe eventuele problemen kunnen worden opgelost, zodat er minder spanning in het gezin is en kinderen beter kunnen functioneren. De gedachte hierachter is dat de scholen ontlast worden van de zorgtaken, en zich kunnen richten op meer en beter lesgeven.

Vanaf 2015 worden de 'wijkteams Children's Zone' verder uitgebouwd naar integrale wijkteams, zoals in de gehele stad. De wijkteams zijn hiermee gericht op alle inwoners van een wijk. De wijkteams werken met de frontlijn-methode. Dit betekent in het NPRZ gebied:

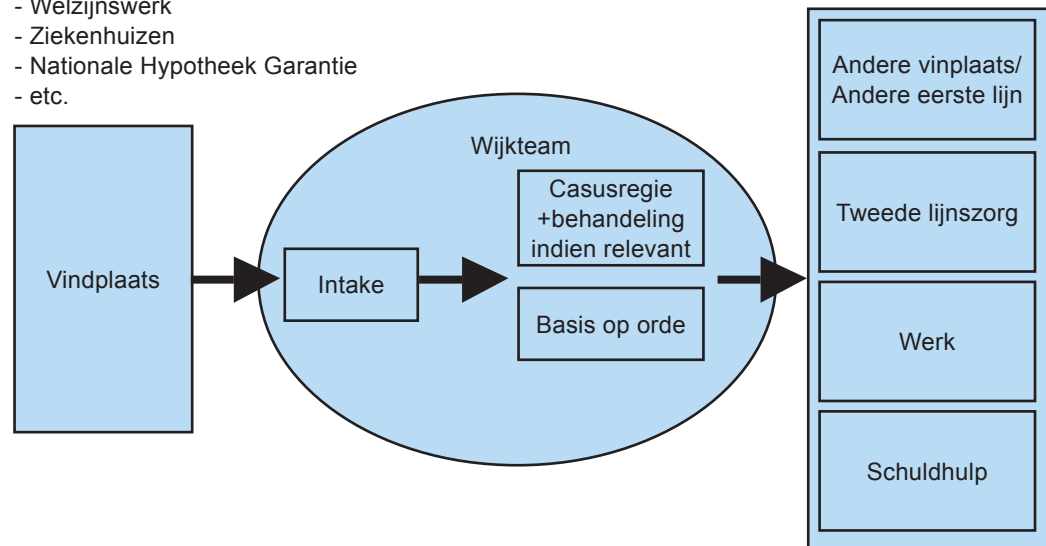
- Eropaf!
- de cliënt van een wijkteam is de persoon én zijn of haar gezin/huishouden;
- problemen zijn vaak niet ingewikkeld, het zijn er vooral véél;
- het huishouden ontbeert vaak bekwame personen die kunnen handelen - die kwaliteit voegt het wijkteam toe;
- werken met studenten wordt niet als 'bedreigend' ervaren en is ongecompliceerd;
- het wijkteam bedient alle doelgroepen;
- werken met vindplaatsen zoals scholen waardoor vroeg interveniëren mogelijk is;
- uitgebreide intake voor alle levensvelden, dus ook aandacht voor bijvoorbeeld werk en inkomen;
- goede contacten met tweedelijnszorg inclusief 'bevelsmandaat' van de casusregisseur.

Een wijkteammedewerker heeft de verantwoordelijkheid om vanuit een vindplaats per aangeelde bewoner samen met het gezin 'aan de keukentafel' te komen tot een diagnose op alle levensvelden en om gezamenlijk met het gezin de benodigde acties te bepalen en het gezin te ondersteunen bij de uitvoering ervan. Indien nodig wordt gespecialiseerde hulpverlening ingeschakeld. Als plaatje ziet het proces er als volgt uit:



# Werkproces Wijkteams Frontlijnmethode

- Scholen
- Huisartsen
- Politie
- Welzijnswerk
- Ziekenhuizen
- Nationale Hypotheek Garantie
- etc.



Door het werken met vindplaatsen wordt een directe koppeling gelegd tussen de activiteiten die professionals in de wijk uitvoeren. Met een stabiele thuissituatie krijgen de interventies van de wijkteams effect. Bijvoorbeeld: wanneer een huisarts constateert dat de klacht van zijn patiënt niet alleen medisch van aard is, maar tevens voortkomt uit stress thuis, is het zinvoller het wijkteam in te schakelen om te helpen dan meer medicijnen voor te schrijven.

Binnen het NPRZ-gebied sluiten wijkteams aan op belangrijke vindplaatsen uit de pijlers school, werk en wonen (onder meer scholen, werkplein, jongerenloket, maatschappelijke inspanning, VVE-010, de woning-verbetercoach, interventieteams) en andere vindplaatsen waar vroege signalen worden opvangen (onder meer politie, verloskundigen, huisartsen, corporaties). Per vindplaats wordt een contactpersoon per wijkteam toegewezen.

In met name de Children's Zones ondersteunen en ontzorgen vijftien studententeams de wijkteams bij hun werkzaamheden door specifieke programmalijnen (Wegwijs in Nederland en Samen leren) in gezinnen uit te voeren.

---

*'Wat er gebeurt met de scholen en de Children's Zone vind ik goed, daarover hoor ik niemand klagen. Maar ik denk wel dat daarnaast aandacht voor jongeren nodig is. Overlast, hangjongeren en criminaliteit nemen toe, zeker nu veel jongerenactiviteiten zijn wegbezuinigd. Ik zie het om me heen achteruit gaan en denk dan: woon ik hier? Aandacht voor de jongeren moet voorrang krijgen.'*

**Sefa Akbulut, bewoonster Hillesluis**

---

## 2.2 Wijkveiligheid en ondermijning

De keuzes die mensen op Zuid maken ten aanzien van meedoen aan deze maatschappij en investeren in een goed toekomstperspectief, worden negatief beïnvloed door ondermijnende structuren in de wijk. Het belangrijkste voorbeeld daarvan is de drugseconomie. Door dit soort ondermijnende structuren verdraaien de gezagsverhoudingen in gezinnen en families en wordt de normale toegang tot hulp belemmerd. Zij werken de afkeer van gangbare maatschappelijke opvattingen en misbruik van voorzieningen in de hand en hebben een remmende of zelfs blokkerende werking voor normale participatie. De aanwezigheid van deze economie ontnemt veel mensen en wijken een normaal functioneren. Het ondermijnt daarmee ook de doelen van het NPRZ.

Hetzelfde geldt voor de wijkveiligheid en handhaving in algemene zin. Wanneer mensen zich onveilig voelen of het idee hebben dat buurtbewoners relatief ongehinderd verkeerd gedrag kunnen vertonen, is het moeilijk vertrouwen te krijgen in de toekomst van de wijk.



Bovenop de aanpak op het gebied van school, werk en wonen, vraagt het gebied tevens om een aanpak van de wijkveiligheid en ondermijning. Dat moet op een dusdanige schaal dat voor betrokkenen duidelijk is dat er in Rotterdam-Zuid geen plaats meer is voor een crimineel circuit van deze omvang, en dat deelnemen aan de normale samenleving de beste optie is.

### Ondermijning

De aanpak van ondermijnende criminaliteit is één van prioriteiten binnen #veilig010. Ondermijnende criminaliteit is het soort criminaliteit dat over het algemeen onzichtbaar is op straat, maar wel de normale en wettelijk geaccepteerde gang van zaken in onze samenleving ondermijnt en daardoor zorgt voor een aantasting van de maatschappelijke integriteit. De onderwereld raakt verweven met de bovenwereld. Het gaat om criminele activiteiten, geconcentreerd in een gebied waar criminelen een (economische) machtspositie verwerven. Effectieve bestrijding van deze dader- en gelegenheidsstructuren (waaronder ondernemingen) door zeer intensieve, multidisciplinaire samenwerking is daarom nodig. Het doel is om te komen tot een gezond vestigingsklimaat voor bewoners en ondernemers, waarbij de grootste aandacht uitgaat naar de meest kwetsbare gebieden. Zwaartepunt van de integrale aanpak van het verschijnsel ondermijning ligt voor een groot deel op Zuid. Dat betekent dat de intensivering van de aanpak op Rotterdam-Zuid verdere invulling en richting krijgt. Uiteindelijk gaat het om het bieden van de keuze aan betrokkenen tussen het goede pad met stevige hulpverlening aan de ene kant of streng bestuurlijk dan wel fiscaal of strafrechtelijk/justitieel doorpakken aan de andere kant.

In het afgelopen jaar hebben het Openbaar Ministerie, de politie, de gemeente, de Rijksbelastingdienst en het Regionaal Informatie- en Expertisecentrum (RIEC) samen met het programmabureau NPRZ de handen ineen geslagen om problematiek op Zuid aan te pakken. Alle partners zijn overtuigd van het urgente karakter van maatregelen en tonen daadkracht. Er is een stadsmarinier aangesteld om de gezamenlijke slagkracht op Zuid te optimaliseren en daar waar nodig tussen partners verbindingen te leggen en processen te versnellen. De politie heeft een Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (SGB0) Ondermijning op Zuid in het leven geroepen. De ambitie is om de lokaal ondermijnende werking van de georganiseerde criminaliteit te verstoren door barrières voor crimineel handelen op te werpen en criminele netwerken op te sporen en aan te pakken.

---

*'Criminaliteit en ondermijning bloeien als iedereen langs elkaar heen leeft. Door de integrale combinatie van sociale en fysieke investeringen, beheer en onderhoud maken we de veiligheid beter. Niet alleen met snoeien, maar ook door te zaaien: als de omgeving veiliger is, komt de welvaart vanzelf. Het helpt ook om bewoners en ondernemers een actievere rol te geven.'*

**Marcel Dela Haije, stadsmarinier**

---

### Wijkveiligheid

In Rotterdam wordt gewerkt met het programma #Veilig010, het Programma veiligheid 2014-2018. Veel elementen zijn gericht op het verbeteren van de veiligheid in de wijken. Op Zuid en met name in de vijf Rotterdamse wijken die het laagst scoren in het wijkprofiel (waarvan vier op Zuid: Bloemhof, Hillesluis, Afrikaanderwijk en Tarwewijk) voert de gemeente de inspanning op. In deze vier wijken springen met name veiligheidsbeleving, inbraken, overlast, geweld en schoon en heel als aandachtspunten eruit. De volledige inzet op het gebied van veiligheid in de gebieden wordt verwerkt in de uitvoeringsprogramma's van directie Veiligheid voor de gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde.

De extra inspanning bestaat vooral uit:

- Continuering van 'Buurt Bestuurt', in de vier focuswijken aangevuld met 'Stuurgroep Veilig in de Wijk' heeft een positief effect op de veiligheidsbeleving. Daarnaast loopt de pilot 'Like je wijk' in Bloemhof. Belangrijk is om bewoners en ondernemers te betrekken bij het analyseren en oplossen van veiligheidsproblemen.
- Schoon en heel krijgt extra aandacht in overleg met onder anderen bewoners op bepaalde focuspunten in de wijk. Het gaat om surveillances, handhavingsacties, aanwezigheid op afwijkende tijden in vier focuswijken. Daarnaast gaan in de vier wijken buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) mee op de bedrijfswagen van de reinigingsdienst ROTEB, waardoor direct opsporen en bekeuren mogelijk is. In de Tarwewijk lopen Burgerblauw en Jong Burgerblauw rondes. De deelnemers geven ook schoon en heel-meldingen door. Ook







is hier een experiment gestart met het 'adopter' van een vuilcontainer.

- Om het aantal woninginbraken te verlagen wordt gewerkt met preventie door voorlichting en fysieke aanpassingen in en rondom de woningen. Het gaat hierbij om Bloemhof, Vreewijk, Lombardijen, Pendrecht, Groot-IJsselmonde, Beverwaard en de Tarwewijk. Ook worden daders aangepakt door het Veiligheidshuis en krijgen de zogenaamde HIT-ers (High Impact Targets) door gemeente en politie en soms ook Reclassering een aanpak bestaande uit repressie en zorg.
- Geweldplegers worden met het stedelijke programma High Impact Crimes stevig aangepakt, met name in de donkere dagen, wanneer er meer uitingsvormen van geweld zijn.
- Overlast valt uiteen in verschillende vormen. Hotspots van jeugdoverlast zijn benoemd en worden aangepakt (ook in de vier focuswijken). Buurtbemiddeling is in alle wijken van Rotterdam beschikbaar. In navolging van Vreewijk is het doel om in Bloemhof en Hillesluis uit preventief oogpunt corporatiewoningen (van woningcorporatie Woonstad) gericht toe te kennen op basis van leefstijl. In de Tarwewijk en Bloemhof vindt vanuit het programma EU-arbeidsmigratie gebiedsgerichte handhaving plaats. Het gaat daar vooral om handhaving van de Rotterdamwet, Basisregistratie Personen (BRP) en illegale en overbewing. Verder worden nieuwkomers ook preventief in de wijken aangesproken op leef- en gedragsregels om de leefbaarheid in de wijken te vergroten. Ook is het streven om sleutelfiguren uit deze doelgroepen te activeren en op te leiden om de vraag uit de groepen zichtbaar te maken en de kennis van de Nederlandse wet- en regelgeving en leef- en gedragsregels in Rotterdam te verbeteren.
- De gemeente is gestart met integrale wijkinterventieteams (zie hoofdstuk Wijkprogramma's). Het domein woonoverlast is als startpunt gebruikt en sinds de zomer 2014 zijn deze teams in twee buurten begonnen. In de toekomst zullen deze teams ook actief zijn op andere terreinen van handhaving en interventie. Eind 2014 is bekend waar de eerste vijf teams op Rotterdam-Zuid zullen beginnen. Slimme datakoppeling geeft de teams een instrument voor een goed slagingspercentage en maakt het mogelijk snel op te treden en te handhaven.

---

*'De aanpak van ondermijnende criminaliteit vereist een strakke regie op de samenwerking met partners. Daar zijn we nu goed mee op weg. Criminelen die zich onaantastbaar wanen, worden in het nauw gedreven. In plaats van het weggappen van de bamboe, halen we de knollen uit de grond.'*

**Frank Paauw, korpschef politie Rotterdam-Rijnmond**

---

## 2.3 Participatie, communicatie en imago

### Wijktoppen

Het NPRZ vraagt om bewoners van Zuid die zich bewust zijn van hun rol voor een beter Zuid. Met de Burgertop 'Duizend op Zuid' van januari 2013 is een mooie start gemaakt. Onder de noemer 'Jong Op Zuid' zijn in 2014 in de Afrikaanderwijk, Bloemhof, Feijenoord, Carnisse, Hillesluis, Tarwewijk, Zuidwijk, Beverwaard en Lombardijen 'wijktoppen' gehouden met jongeren. Doel van de gesprekken was om van jongeren te horen hoe zij aankijken tegen school, werk en wonen en hun leven op Zuid, met het doel een beeld te krijgen van de leefwereld van jongeren die opgroeien in Rotterdam-Zuid en hoe zij aankijken tegen hun eigen verantwoordelijkheid hierin. Tegelijkertijd boden de wijktoppen een podium om met jongeren te praten over de ontwikkelingen op Zuid. In de jaren waarin ze hier opgroeien zullen de jongeren deze ontwikkelingen direct ervaren, onder meer in de vorm van extra lestijden op school, loopbaanoriëntatie en betere perspectieven om er ook te blijven wonen.

Uit de wijktoppen met jongeren kwam het volgende beeld naar voren:

---

*'Ik zie dat de bereidheid om met elkaar samen te werken op Zuid steeds groter wordt. Daar ben ik blij om. Juist door samen op te trekken op het gebied van heel en schoon en vooral waar het veiligheid betreft, maken we er echt werk van. Het gaat de goede kant op, zeker wanneer we dat doen samen met de bewoners die er iets moois van willen maken.'*

**Vincent Florijn, gebiedsdirecteur Feijenoord**

---





### 1. Trots op Zuid

Jongeren die op Zuid leven, wonen en er naar school gaan, zijn trots op hun wijk, op Rotterdam-Zuid. Het voelt als hun thuis. De wereld van de meeste jongeren is erg klein; het leven beperkt zich vaak tot hun eigen wijk. Jongeren maken zich zorgen over het slechte imago van Rotterdam-Zuid, maar zien stigmatiserende beelden tegelijkertijd als een uitdaging. Jongeren ervaren dat creativiteit en talent op Zuid niet altijd worden gezien.

Hoewel Zuid hun thuis is, voelen jongeren zich er soms onveilig. Hangjongeren, drugsoverlast en criminaliteit zijn termen die veel gehoord zijn tijdens de wijktoppen. Daarnaast vinden de jongeren een schone buurt van belang, en ook het nemen van je eigen verantwoordelijkheid hierin of: 'het goede voorbeeld geven'.

---

*'Als ik kijk naar Rotterdam-Zuid, zie ik twee dingen: talent en potentie. Ontwikkel die talenten, dat lukt niet in detentie. Ik hou van Rotterdam, met name van Zuid. Jongeren zijn de toekomst, dus pak wat je toe komt. Hou het bij het positieve. Doe het voor je buurt, je familie en je allerbeste vrienden.'*

**Arjen 'Am' Mellink, jongere op Zuid**

---

### 2. Het belang van rolmodellen

Het belang van rolmodellen, mensen die de jongeren inspireren, kwam tijdens de wijktoppen prominent naar voren. De vaders en/of moeders werden hierbij opvallend vaak genoemd. Tot slot gaven de jongeren aan zelf een rolmodel te willen zijn, voor vrienden en vriendinnen op school of voor hun kinderen.

---

*'Op dit moment zie ik Rotterdam-Zuid groeien: er wordt veel gedaan aan de veiligheid en aan een goede omgeving. Tegelijk gaat het erom dat ook de jongeren groeien in de zin van: goed opgroeien. Die tweeledige doelstelling van het NPRZ spreekt me erg aan. We moeten er samen met alle bewoners van Zuid voor zorgen dat onze jongeren goed terecht komen.'*

**Soenita Nannan, bewoonster Rotterdam-Zuid**

---

### 3. Eigen verantwoordelijkheid

Wie verder wil komen, moet dat zelf doen en willen. Er is niemand die het voor je kan doen. Jongeren van Zuid zien wel degelijk dat ze zonder eigen inzet niet verder komen. Het vraagt des te meer inzet omdat thuis vaak onvoldoende ondersteuning biedt. In deze context werd vaak het begrip 'netwerk' genoemd, iets waaraan het veel jongeren ontbreekt.

Als onderdeel van de wijktoppen wordt een beroep gedaan op een aantal jongeren die vanuit de wijktoppen naar voren zijn geschoven om hun wijk te vertegenwoordigen. Met deze jongeren zetten we de komende periode de gesprekken voort. Tevens worden deze jongeren ambassadeurs van Zuid voor het op te zetten Jongerenpanel van de gemeente Rotterdam. Deze cyclus van gesprekken met bewoners wordt als zeer waardevol ervaren en ook in de nieuwe uitvoeringsperiode voortgezet. In 2015 zijn de ouders aan de beurt, die volgens dezelfde formule van wijktoppen, samen met de scholen worden benaderd. Hierbij zal het vooral gaan over de vraag wat er nodig is om een 'TOP-ouder' te zijn in Rotterdam-Zuid. Onderwerpen als initiatief durven te nemen, Nederlands spreken thuis, etc. blijven op de agenda. Het motto luidt: 'Met goede inzet vanuit thuis komt je kind minstens een schoolniveau hoger uit'. Bewoners waardeerden de formules van de Burgertop en de Jongerentop positief: beide bijeenkomsten zijn beloond met het cijfer 8. Deze 'topbijeenkomsten' zullen dan ook in 2016 en 2018 worden herhaald. De planning ziet er als volgt uit:





Januari 2013	Burgertop: Duizend op Zuid gericht op bewoners
November 2014	Jongerentop: Jong op Zuid gericht op jongeren van 15-27
2015	TOP-ouders van Zuid gericht op ouders met schoolgaande kinderen van PO, VO en MBO/HBO/WO
2016	Jongerentop > gericht op jongeren van 15-27
2017/18	Burgertop > waar staan we nu 5 jaar na de eerste Burgertop

In het verlengde hiervan is het belangrijk om aan te sluiten bij de gebiedscommissie, gebiedsnetwerkers, gebieds/wijkmanagers en wijkprogrammamateams die goed bekend zijn met wat er leeft in de wijken. Voor bewoners is het van belang te weten wat er van hen wordt verwacht om van Zuid een gemiddelde G4-stad te maken. Goede communicatie staat garant voor een begin van vertrouwen.

Bewoners, zowel jongeren als anderen, maken duidelijk ook aandacht te willen voor de positieve dingen van Zuid. Daar waar in de eerste periode de aandacht vooral uitging naar het opbouwen van een stevig fundament onder de samenwerking tussen de partners, zal in de komende periode meer worden gecommuniceerd over inzet en resultaten van het NPRZ.

---

*'Ik gaf niet op. Ik kreeg een andere kijk op de wereld. Ik woon al heel vroeg op mezelf, heb gevochten voor wat ik nu heb. Ik betaal mijn eigen huur, alles.'*

**Charity, jongere op Zuid**

---

## 2.4 Rol gebiedscommissies en bewoners van Zuid

Per maart 2014 heeft de gemeente Rotterdam het deelgemeentelijke bestel omgevormd. Deelgemeenten zijn veranderd in gebiedsorganisaties met daarnaast een gebiedscommissie die vanuit een a-politieke rol de participatie van medebewoners stimuleert. Voor een gebiedscommissie staat de Rotterdammer, met zijn of haar ideeën, initiatieven, rechten, plichten en verplichtingen centraal. De inzet van de gebiedscommissieleden richt zich voor een belangrijk deel op de participatie van bewoners en andere belanghebbenden in het gebied. Door participatie kunnen zij bewoners en stakeholders een rol geven bij het signaleren van gebreken in de uitvoering, en bij het opstellen van het gebiedsplan. De gebiedscommissie heeft een adviserende rol, en kan gevraagd en ongevraagd adviezen uitbrengen. Vanuit deze hoedanigheid zijn de gebiedscommissies een partner voor het NPRZ, al dan niet indirect via de gemeente waarmee het NPRZ nauw samenwerkt.

### BoZ!

Uit de bewonersadviesraad en een groep bewoners uit de eerste burgertop, is de BoZ! (Bewoners op Zuid) ontstaan. De BoZ! staat achter de doelen van het NPRZ en de leden daarvan zijn ambassadeurs of verbinders op Zuid. Tevens treedt de BoZ! graag op als de extra ogen en oren op Zuid. Deze bewoners wonen of werken immers op Zuid en weten wat er aan de hand is. Daarnaast streeft de BoZ! naar het geven van ongevraagd advies. Minimaal twee keer per jaar wil de BoZ! een advies uitbrengen. De BoZ! gaat verder ook zelf aan de slag met activiteiten die in het verlengde van het NPRZ liggen. Op Zuid ondernemen de Bewoners op Zuid zelf actie met als doel een plezierige, dynamische en veilige woon- en werkomgeving tot stand te brengen.

---

*'Ik heb geleerd dat er toch wel mensen zijn die voor ons willen vechten. Ik vind dat wel cool. Ik wist niet dat er zulke mensen waren die zich inzetten voor jongeren.'*

**Mignela, jongere op Zuid**

---

### App

Naast aandacht voor gesprekken met bewoners heeft het NPRZ sinds november 2014 de app StemVanZuid gelanceerd. Met deze gratis applicatie kunnen jongeren, maar ook andere bewoners van Zuid laten weten wat ze vinden van het leven op Zuid. De app werkt zowel op iPhone en iPad, als op Android-toestellen. Het NPRZ wil op deze manier van bewoners weten hoe zij de ontwikkelingen op Zuid ervaren. Via de app krijgen ze eens in de zoveel tijd een aantal vragen voorgelegd over de situatie op Zuid en de ontwikkelingen die gaande zijn. De resultaten van de onderzoeken worden getoond op [www.rotterdam.nl/nprz](http://www.rotterdam.nl/nprz).









# 3. School

Het onderwerp School is in het Uitvoeringsplan 2012-2014 langs twee lijnen uitgewerkt:

1. Children's Zone: om de leerprestaties in het basis- en het voortgezet onderwijs te verbeteren is het concept van de Rotterdam Children's Zone ingevoerd: een integrale benadering die vanuit de drie leefwerelden van het kind (school, thuis en vrije tijd) werkt naar maximale leerprestaties van de kinderen op weg naar een succesvolle toekomst.

2. Kiezen voor Vakmanschap in de zorg en de techniek: in de weg naar een succesvolle toekomst kunnen leerlingen van Zuid optimaal profiteren van hun maximale leerprestatie als zij kiezen voor een studierichting met goed arbeidsperspectief in de regio rond Rotterdam-Zuid. Het is essentieel dat meer leerlingen kennis maken met en worden gestimuleerd te kiezen voor de opleidingen in de zorg, haven en techniek.

In dit Uitvoeringsplan 2015-2018 blijven deze lijnen overeind. Waar nodig worden deze in de uitwerking verder verdiept of verbreed. Deze consistentie past bij een programma dat een looptijd heeft van 20 jaar. Juist op het gebied van onderwijs is het van belang om het ingezette beleid langere tijd door te zetten, om zo tot betere onderwijsresultaten te komen. In dit Uitvoeringsplan staat de aanpak op hoofdlijnen beschreven. Daarnaast stipt een Doel- en Inspanningennetwerk (DIN) nog enkele concrete actiepunten aan die in lijn liggen met de gestelde doelen en de beschreven aanpak.

## Rotterdams Onderwijsbeleid 3

Parallel aan dit Uitvoeringsplan 2015-2018 wordt het Rotterdams Onderwijsbeleid, deel 3 (ROB3) ontwikkeld. Het Uitvoeringsplan sluit aan bij het ROB3 en neemt het vierjaarlijks voortschrijdende schoolplan (inclusief jaarplan en jaarverslag) als basis. Dit uitvoeringsplan beschrijft de plus op Zuid zoals extra leertijd, preventieve inzet van wijkteams, een doorlopend proces van professionalisering als onderdeel van schoolontwikkeling en sturing op zorg en techniek.

Tevens wordt indien nodig tijdig ingespeeld op landelijke ontwikkelingen zoals in het VMBO (verandering examenprogramma) en MBO (van 4 naar 3 jarige opleidingen).

---

*'Ieder kind op Zuid verdient de kans op een goede opleiding en uiteindelijk een goede baan. Het moet niet uitmaken of je op Zuid bent geboren. Het NPRZ biedt, onder meer met de Children's Zone, kinderen de mogelijkheid hun talenten beter te ontwikkelen. Daarmee kan het NPRZ een wezenlijke bijdrage leveren ze beter uit de verf te laten komen.'*

**Martine Visser, rector Christelijke Scholengemeenschap Calvinj**

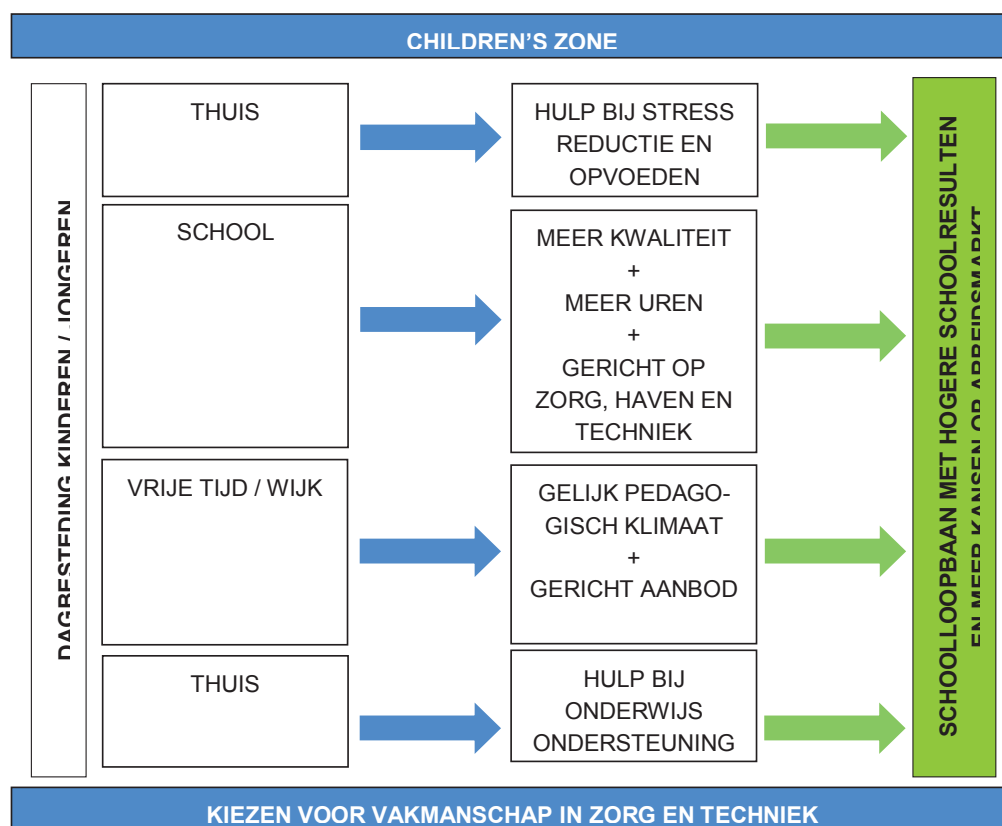
---

## 3.1 Children's Zone

De Children's Zone is gericht op betere leerprestaties van kinderen. De school is hierbij het aangrijpingspunt. Het verbeteren van de leerprestaties begint met het geven van extra lessen en betere lessen, afstemming met ouders als partners in de opvoeding, en met andere organisaties in de wijk om een zinvolle dagbesteding voor deze kinderen tot stand te brengen. Bovendien zijn er frontlijnwijkteams die ouders helpen thuis de zaken op orde te krijgen. De Children's Zone is een wijkgerichte aanpak. Daarom is het noodzakelijk dat scholen ook onderling afstemmen wat ze doen. Daartoe zijn in de zeven focuswijken coalities gevormd, waarin scholen in het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO), maar ook buitenschoolse partijen samenwerken.

In de Rotterdam Children's Zone zijn 32 PO-scholen betrokken, verdeeld over de zeven focuswijken. Omdat leerlingen naar een groter gebied uitwaaiëren als ze naar het voortgezet onderwijs gaan, wordt voor het voortgezet onderwijs gekeken naar het hele NPRZ-gebied

Charlois, Feijenoord en IJsselmonde. In dit gebied zijn 25 vestigingen van VO-scholen. Buiten de zeven focuswijken zijn er 26 PO-scholen op Zuid. Ook daar bevinden zich achterstandscholen. Waar nodig vindt (binnen de beschikbare budgetten) een vergelijkbare aanpak als in de scholen in de focuswijken plaats.



### 3.1.1 Doelstellingen

De doelstellingen voor Zuid, zoals die al eerder zijn afgesproken, blijven gehandhaafd. Mede op basis van de eerste uitkomsten van de basismonitor (zie punt 3 pijler School) zal bekeken worden of bijstelling van het tempo in de doelstellingen of bijsturing van de activiteiten noodzakelijk is.

Doelen pijler School	2010	2011	2012	2013	Doel 2018	Doel 2020
Cito-eindscore in Rotterdam-Zuid	528,8	529,4	530	529,2	531,3	532,2
Aandeel geslaagden VMBO-basis	25%	21%	20%	21%	16%	14%
Aandeel geslaagden VMBO-kader	20%	21%	23%	21%	18%	17%
Aandeel geslaagden VMBO GL&TL	29%	31%	34%	33%	29%	28%
Aandeel geslaagden havo	16%	17%	15%	17%	22%	24%
Aandeel geslaagden VWO	10%	9%	9%	8%	13%	15%
Aandeel VSV'ers 18-22 jaar in % van de leeftijdsgroep		21%	15%	13%		

Doelstelling is een Cito-score voor Rotterdam-Zuid op gemiddeld op 531,3 in 2018. De ambitie is dat de Cito-score in 2020 op het stedelijk gemiddelde ligt, dat in 2014 532,2 bedraagt.

Cito	Landelijk	Rotterdam	R'dam-Zuid	Focuswijken
2010	535,4	531,2	528,8	527,8
2014	534,8	532,2	529,4	528,4
Doel 2018	-	-	531,3	530,9

Om eerder de effecten van investeringen in jonge kinderen (bijvoorbeeld in groepen nul) te kunnen volgen, worden de tussentoetsen als indicator van de voortgang toegevoegd. Voor





de meting van de tussentoetsen zal worden aangesloten bij de scores die bij de Onderwijsinspectie moeten worden aangeleverd voor groep 3 (technisch lezen), groep 4 (rekenen) en groep 6 (begrijpend lezen en rekenen).

Om beter inzicht en sturingsmogelijkheden te krijgen ten aanzien van de doelstellingen gericht op uitstroom uit het voortgezet onderwijs, wordt gewerkt met een stroomschema dat start bij de verdeling van de uitstroom van het primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.

Vooralsnog verloopt de verbetering in de verdeling van gediplomeerden in Rotterdam-Zuid trager dan gehoopt. Aan de andere kant is voor de meeste leerlingen de extra lestijd nog maar nauwelijks een jaar geleden begonnen. Desalniettemin krijgen deze ontwikkeling en de vraag of versnelling hoe dan ook mogelijk is, nadere aandacht.

---

*'Door als wijkteam heel dicht bij de scholen te zitten kunnen we nu veel dingen voor zijn in plaats van de boel op te moeten ruimen als het te laat is. Die grote kracht is de meerwaarde van het NPRZ. We krijgen in een vroeg stadium alle partijen bij elkaar, de lijnen zijn kort, en we kunnen onmiddellijk handelen. Het NPRZ vervult daarin op Zuid een voortrekkersrol.'*  
*Lee Prest, leider wijkteam Carnisse*

---

### 3.1.2 Activiteiten

#### a. Thuisbasis op orde

##### *Wijkteams*

Sinds 2014 zijn alle PO-scholen in de focuswijken verbonden aan een wijkteam (zie hoofdstuk bewoners voor een toelichting van deze teams). Het wijkteam bekijkt met het gezin wat er speelt en hoe eventuele problemen zijn op te lossen. Ook gaan wijkteam en gezin na hoe opvoeding en onderwijsondersteunend gedrag vanuit thuis kunnen verbeteren, zodat kinderen beter kunnen functioneren. Voor de scholen betekent dit een aanzienlijke vermindering van zorg, waardoor zij zich meer kunnen richten op lesgeven.

Alle 32 scholen in de focuswijken hebben een wijkteam-professional als vaste contactpersoon. Dezelfde constructie geldt met ingang van 2015 voor PO-scholen buiten de focuswijken met een vergelijkbare problematiek. De wijkteams werken volgens de frontlijnmethode. In de Children's Zone maken de schoolcontactpersonen<sup>1</sup> van deze wijkteams gebruik van studententeams om de thuisbasis van de leerlingen op orde te krijgen. In totaal zijn er vijftien studententeams.

De in totaal benodigde capaciteit van de wijkteams is geraamd om ongeveer 30 procent van de kinderen per jaar te kunnen helpen. Van dat percentage bestaat tweederde uit preventieve of kansgerichte interventies. Vooral bij deze laatste categorie is een gerichte aanpak nodig. De zwaardere casussen komen vanzelf aan bod. De maatschappelijke kosten- en batenanalyse die is uitgevoerd heeft een positieve berekening als uitkomst. Dat komt door de preventieve aanpak, waardoor op termijn zwaardere hulpverlening is te voorkomen.

##### *Ouders en onderwijsondersteuning*

Onderzoek toont aan dat de betrokkenheid van ouders bij hun kinderen<sup>2</sup> 49 procent van het schoolresultaten bepaalt. Onderwijsondersteunend gedrag van ouders houdt in dat zij hun kinderen steunen in hun dagelijkse schoolgang. Praten over school, zorgen dat kinderen huiswerk kunnen maken, bibliotheekbezoek, Nederlandse televisie kijken en thuis meer Nederlands spreken zijn eenvoudige invullingen die van iedereen worden verwacht, en met hulp van de wijkteams kunnen worden geleerd (voordoen, samen doen, zelf doen).

Met financiële ondersteuning van het Rijk is in 2014 een project van start gegaan waarin zes scholen hulp krijgen om ouderbetrokkenheid vorm te geven en deze betrokkenheid integraal op te nemen in de schoolontwikkeling, niet als een tijdelijke intensivering. Daarnaast gaat het om het ondersteunen van de ouders zelf, het opbouwen van expertise en een gereedschapskist voor ouders thuis en de scholen. De ervaringen en instrumenten uit deze aanpak

---

<sup>1</sup> Let op: de benaming schoolcontactpersoon wordt ook gehanteerd voor medewerkers die het aanspreekpunt zijn voor de scholen vanuit de gemeente.

<sup>2</sup> Let op: de benaming schoolcontactpersoon wordt ook gehanteerd voor medewerkers die het aanspreekpunt zijn voor de scholen vanuit de gemeente.









zullen voor het einde van 2018 op alle scholen beschikbaar zijn om de ouderbetrokkenheid te optimaliseren.

Ook langs andere wegen wordt gewerkt aan het versterken van de betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen.

- Het leren samenwerken met ouders aan het schoolsucces van de kinderen wordt opgenomen in het curriculum van de lerarenopleidingen (voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs en MBO) van Hogeschool Rotterdam.
- Ouders kunnen veel voor elkaar betekenen. Tijdens de Oudertop<sup>3</sup> vindt een inventarisatie plaats van wat van ouders wordt gevraagd en wat ze nodig hebben. Ook komt dan aan het licht welke rol bestaande vrijwilligersorganisaties en andere initiatieven in een wijkgerichte aanpak daarin kunnen spelen.
- Studenten van Hogeschool Rotterdam ontwikkelen in opdracht van stichting Appvoeding een laagdrempelige manier om ouders alledaags opvoedadvies te bieden.

#### b. Kwantiteit van het onderwijs

##### *Extra Leertijd*

In de Children's Zone geven alle basisscholen 6 tot 10 uur extra les. Een school kan een keuze maken tussen uitbreiding boven de 6 uur of inzet van andere instrumenten die zij nodig achten om de onderwijsresultaten te verbeteren. Hierover worden per schoolbestuur met de gemeente meerjarige afspraken gemaakt als maatwerkarrangement. Ook de scholen buiten de focuswijken met vergelijkbare problematiek als in de Children's Zone kunnen binnen het totaal beschikbare budget hun leertijd uitbreiden tot 6 uur per week. De scholen in het voortgezet onderwijs continueren de uitbreiding van de leertijd.

---

*'Wij willen ouders veel actiever betrekken bij het leertraject van hun kinderen. De leertijd houdt niet op bij de schooldeuren. Ouders kennen hun kinderen beter dan wij, dus wanneer we samenwerken met de ouders moeten de prestaties van de kinderen wel verbeteren. Die samenwerking willen we de komende tijd gestalte geven in een educatief partnerschap.'*

*Peter Jelly en Norine Meinster, directie basisschool Nelson Mandela*

---

##### *Nulgroepen en integraal kindcentrum*

De afgelopen periode zijn in de focuswijken 70 groepen voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE-groepen) omgezet in een groep nul (met 5 dagdelen en HBO-leidsters), waarbij nu 27 van de 29 scholen in de Children's Zone een nulgroep hebben.<sup>4</sup>

Door de leegloop van de kinderopvang is de laatste jaren een groter beroep gedaan op deze publieke voorziening. Dit heeft ertoe geleid dat (stedelijk) het deelnamepercentage van 85 procent van de doelgroepkinderen niet is gehaald. Juridisch lijkt het (behalve in geval van een Onder Toezichtstelling (OTS)) nog niet mogelijk om ouders te dwingen hun kinderen bij een nulgroep of andere vorm van voorschool aan te melden.

De gemeente Rotterdam gaat het aantal groepen nul verder uitbreiden en de kwaliteit van de voorschool verhogen. Tegelijkertijd komt er één integrale voorschoolse voorziening (kinderopvang én voorschool), toegankelijk voor alle kinderen vanaf 2,5-jarige leeftijd. Voor doelgroepeuters bestaat die basisvoorziening uit een uitgebreider aanbod dan voor niet-doelgroepeuters, hetgeen wachtlijsten in die doelgroep moet beperken.

De scholen stimuleren deelname aan deze voorziening van VVE of nulgroep via jongere broertjes/zusjes van 4 jarigen. Ook de gemeente werkt hieraan langs verschillende wegen mee, zoals door wijkteams, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), inburgeringstrajecten, participatietrajecten, interventieteams en dergelijke. Doelstelling is om alle de doelgroepkinderen in Rotterdam-Zuid aan een uitgebreide voorschoolse voorziening te laten deelnemen. Aan de hand van nader onderzoek naar het aantal kansarme gezinnen en doelgroepeuters in Rotterdam en specifiek in Rotterdam-Zuid wordt bepaald hoeveel nulgroepen of uitgebreide voorzieningen er extra nodig zijn.

De gemeente Rotterdam gaat, samen met scholen, ook Integrale Kindcentra (IKC) ontwikke-

---

<sup>3</sup> In navolging van de Burgertop van januari 2013 en de jongerentop van november 2014, zal in 2015 een oudertop georganiseerd worden, vooraf gegaan door bijeenkomsten met ouders per wijk. Zie hoofdstuk Bewoners.

<sup>4</sup> Ook hier zijn de SBO scholen niet meegeteld, zij starten met leerlingen van groep 3. Met een overwegend regionale functie heeft ook de gereformeerde basisschool geen aanleiding voor het voeren van groepen nul.







len. Een IKC maakt de verbinding tussen onderwijs en opvang, door organisaties van onderwijs, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, peuterspeelzalen en welzijnsactiviteiten voor kinderen en ouders samen te voegen. In Rotterdam zullen acht tot tien IKC's worden opgericht, waarvan een proportioneel aantal in Rotterdam-Zuid. Het IKC is, gekoppeld aan extra lestijd, beroepsoriëntatie en de wijkteams, een verdere structurering van de Children's Zone.

---

*'De samenwerking met basisscholen in de Children's Zones, het MBO en het bedrijfsleven zorgt voor een doorlopende leerlijn naar vakmanschap. We leiden op voor beroepen, waar leerlingen nodig zijn. Een onderwijsloopbaan is geslaagd als er uitzicht is op een goed leven waarin het lukt je capaciteiten volledig te benutten voor jezelf en de gemeenschap. Met onderwijs kun je het verschil maken. Dat past precies binnen het doel van het NPRZ.'*

*Selma Klinkhamer, directeur Rotterdams Vakcollege de Hef*

---

### c. Kwaliteit van het onderwijs

#### *Professionalisering en schoolontwikkeling*

De schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs en de gemeente hebben kenbaar gemaakt naast leertijduitbreiding ook de kwaliteit van docenten en schoolleiders extra te willen verbeteren. Elk schoolbestuur maakt daarvoor een plan of is daar al mee bezig. Het (voortschrijdende) vierjaarlijks schoolplan, met zichtbare en transparante doelen en tussenresultaten per school, is de basis voor de ontwikkeling van de school en de benodigde inzet van schoolleider en docenten. Professionalisering van het personeel is in beginsel een verantwoordelijkheid voor de schoolbesturen. Als onderdeel van de maatwerkarrangementen maken schoolbesturen afspraken over professionaliseringsprogramma's in relatie tot de beoogde schoolontwikkeling.

Enkele elementen uit de aanpak:

- Een 'plus' op de stedelijke profielen voor de docent en schoolleider op Zuid, met extra aandacht voor de specifieke pedagogische en didactische vaardigheden en opgaven van de scholen van Zuid zoals ouderbetrokkenheid en loopbaanoriëntatie op techniek en zorg.
- Uitgangspunt is dat iedere docent en schoolleider zich jaarlijks, schoolt en bekwaamt. Dat geldt zowel voor het primair als het voortgezet onderwijs. Schoolleiders zijn verantwoordelijk voor opleidingsprogramma's die passen in de schoolontwikkeling en de persoonlijke ontwikkelingen van de betrokkenen. Schoolbesturen zien daarop toe en maken dit onderdeel van hun strategisch personeelsbeleid en sturing.
- Gebruik van de landelijke lerarenbeurs door huidige docenten voor het uitbreiden van bevoegdheid en masteropleidingen.
- Andere instrumenten die door scholen worden toegepast zijn kennisdeling, intervisie en docentenstages (bij bedrijven).
- Afgestudeerden van de academische pabo werven voor banen bij scholen in Rotterdam-Zuid.
- Gebruik van het landelijk lerarenregister als instrument om transparantie in de bevoegdheden en bekwaamheden van docenten en schoolleiders te bewerkstelligen<sup>5</sup>.
- In de afgelopen periode is Passie op Zuid ontwikkeld. Passie op Zuid wil de komende jaren verdere stappen zetten om leraren in netwerkverband samen te laten werken in enthousiasmeren en professionaliseren.
- De Rotterdamse Leraren CAO helpt om de kwaliteit van leraren te vergroten. Het NPRZ heeft aangekondigd met een voorstel vanuit Rotterdam-Zuid te komen.

#### *Openbaarheid kwaliteitsgegevens scholen*

De Rotterdamse scholen zorgen voor volledige en actuele informatie op zowel [www.vensterspo.nl](http://www.vensterspo.nl), [www.venstersvo.nl](http://www.venstersvo.nl), als op [www.scholenopdekaart.nl](http://www.scholenopdekaart.nl). De Rotterdamse website [www.schooleuZERotterdam.nl](http://www.schooleuZERotterdam.nl) kan daarmee vervallen.

#### *Reductie aantal kleine scholen*

Gebleken is dat Rotterdam-Zuid te veel kleine scholen heeft. Deze zijn duur (zowel in de bedrijfsvoering als in de huisvesting) en hebben moeite om constante kwaliteit te bieden. Om die reden is voorgesteld om in zijn algemeenheid te streven naar het verminderen van kleine scholen in Rotterdam(-Zuid), en deze vermindering niet te beperken tot scholen die al een aantal jaar als 'zwak' te boek staan.

---

<sup>5</sup> Conform het Actieplan Leraar 2020 van OCW moeten uiterlijk alle leraren van PO, VO en MBO in 2017 ingeschreven staan in dit register.





Schoolbesturen werkten in 2014 aan een nieuw onderwijshuisvestingsplan, waarbij ze naast leegstand ook 'kleine scholen' als een aanleiding hebben benoemd om tot een herschikking te komen. Schoolbesturen hebben in dit kader op stedelijk niveau toegezegd om, uitgaande van de wettelijke bepalingen in schoolomvang, binnen Rotterdam het aantal schoolvestigingen terug te brengen. Hierbij ligt het voor de hand dat schoolbesturen vooral kijken naar scholen onder de opheffingsnorm. Gezien de urgentie en de discussies op Zuid ligt het voor de hand om hiermee in (de focuswijken van) Rotterdam-Zuid te beginnen. In het voorjaar 2015 is deze voorgenomen herschikking verder uitgewerkt, en van een planning voorzien.

#### *Samenwerking tussen scholen*

Samenwerking tussen de scholen die per wijk overblijven is essentieel. Deze scholen bedienen immers dezelfde doelgroep, en het is van belang die op eenzelfde manier te benaderen, zodat 'shoppen' op niet-schoolse kenmerken (zoals de prijs van de lunch) wordt voorkomen. Mede daartoe zijn de afgelopen jaren coalities per wijk gevormd. Deze hebben het doel om te komen tot praktische en pedagogische afspraken ('wat mag er wel en wat niet'). Daarnaast is het gewenst ook didactische afspraken te maken, bijvoorbeeld over het gezamenlijk aanbieden van leertijduitbreiding, et cetera. Hoe dan ook geldt in het kader van Passend Primair Onderwijs dat kinderen een passend aanbod van onderwijs in hun wijk of gebied moeten krijgen en dat scholen dit met elkaar moeten afstemmen.

#### *Doorlopende leerlijn*

In de Children's Zone loopt de schoolloopbaan van 2-jarige leeftijd tot een arbeidsmarktkwalificatie: te beginnen bij de voorschool (Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) of nulgroep) tot en met de gang naar de arbeidsmarkt (na een beroepsopleiding). Voor een cruciale soepele overgang van de leerlingen van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs is tussen gemeente en scholen afgesproken een aantal instrumenten te hanteren voor structurele didactische en pedagogische afstemming.<sup>6</sup> Voor het NPRZ-gebied is afgesproken om deze afstemming (al dan niet door de Children's Zone-coalities in de wijken) tot stand te brengen tussen de scholen van Zuid. Ten behoeve van een doorgaande leerlijn op loopbaanoriëntatie krijgt daarbovenop ook het digitale talentportfolio voor alle leerlingen speciale aandacht.

#### *Profilering voortgezet onderwijs*

De schoolbesturen in het voortgezet onderwijs werken samen aan de ontwikkeling van het ma-vo/havo/VWO-onderwijs in Rotterdam-Zuid. Vanuit de doelstelling dat meer jongeren op ma-vo/havo/VWO-niveau slagen, stemmen de schoolbesturen BOOR, LMC en CVO de verdere ontwikkeling van hun aanbod aan voortgezet onderwijs in Rotterdam-Zuid samen af. Zo profileren de VWO-scholen Calvijn Vreewijk, Sint Montfort en Hugo de Groot zich, elk op eigen wijze, met een uniek onderwijsaanbod toegesneden op met name de (potentiële) VWO-leerling in Rotterdam-Zuid.

- BOOR werkt aan de Promise Academy Charlois, waarbij een basisschool en een VO-school (OBS De Triangel en OSG De Hugo de Groot) met een aantal nulgroepen samengaan in één school voor leerlingen van 3 tot 18 jaar. Doorlopende leerlijn en niveaudifferentiatie, ook bij examens, zijn sleutelwoorden.
- CVO zal de gymnasiumafdeling van Calvijn Vreewijk omvormen tot een zelfstandig gymnasium, het derde zelfstandig gymnasium in Rotterdam en het eerste in Rotterdam-Zuid. Daarnaast is er veel aandacht voor techniek en heeft het gymnasium speciale klassen voor hoogbegaafden.
- Het Sint Montfort zal een tweetalig VWO worden. Leerlingen met een brede maatschappelijke belangstelling, affiniteit met de Engelse taal en Angelsaksische cultuur worden hiermee bediend. Tevens profileert Sint Montfort zich op het gebied van internationalisering door als enige VWO in Rotterdam-Zuid Chinese taal en cultuur in het eindexamenpakket aan te bieden.

<sup>6</sup> In sommige Children's Zone coalities is wel een begin gemaakt met deze inhoudelijke afstemming in vakdidactiek en ook pedagogische visie.



#### d. Aanbod van uitdagende activiteiten op school en in de wijk



In de Children's Zone zijn de drie leefwerelden van het kind belangrijk: school, thuis en vrije tijd.<sup>7</sup> Het is van belang die leefwerelden zoveel mogelijk op elkaar aan te laten sluiten. Tot nu toe is er veel werk verzet aan verbeteringen op school (leertijduitbreiding, nulgroepen, et cetera) en thuis (ouderbetrokkenheid, wijkteams). Het is van belang om ook de vrijetijdsbesteding (buitenschools leren) meer in de aanpak te betrekken. Ouders hebben een grote invloed op de wijze waarop hun kinderen de vrije tijd besteden. Toch zijn niet alle ouders in staat of bereid de vrijetijdsbesteding van hun kinderen goed te begeleiden, met het gevolg dat de kinderen de vrije tijd volledig op straat doorbrengen.

Het is van belang dat scholen en andere organisaties (zoals sportverenigingen, speeltuinverenigingen) zoveel mogelijk in de wijk op het gebied van vrijetijdsbesteding samenwerken. Daartoe worden, per wijk en onder leiding van de gemeente, de huidige coalities van scholen uitgebreid. Belangrijk is dat deze organisaties buitenschoolse activiteiten aanbieden vanuit dezelfde pedagogische visie en aanpak als de school, activiteiten die ook aansluiten op de lessen (al dan niet als leertijduitbreiding) vanuit de school. Welzijnswerk en jongerenwerk conformeren zich eraan dat voor leerlingen op school, thuis en in de vrije tijd dezelfde gedragsregels gelden. Op deze manier kan de extra leertijd op de school naadloos overgaan in een buitenschools programma (dat de scholen verder ontlast). Daar waar de gemeente de organisaties financiert zullen onder meer professionaliseringsvoorwaarden meewegen in de budgettoekenning. Daarbij wordt ook gekeken naar een efficiënte besteding van geld in relatie tot het bereik van het aantal jongeren.

---

*'Goed onderwijs is de sleutel voor een sterkere stad. Het goede nieuws is dat de tussentijdse onderwijsresultaten op Zuid steeds dichterbij de stedelijke gemiddelde naderen. Maar we zijn er nog niet. Daarom trekken we alles uit de kast om ook in de komende jaren de talenten van alle kinderen tot ontplooiing te brengen.'*

**Hugo de Jonge, wethouder Onderwijs, Jeugd en Zorg**

---

#### e. Schoolloopbaan

Het tussentijds leiden van leerlingengroepen naar de verschillende soorten voortgezet onderwijs maakt het mogelijk gericht en op maat leerlingengroepen te begeleiden. Hiervoor is het hele palet aan activiteiten, opgenomen in het Uitvoeringsplan, beschikbaar. Deze werkwijze maakt het mogelijk om invloed uit te oefenen op het aantal leerlingen dat doorstroomt naar een hoger opleidingsniveau en voorkomt dat leerlingen juist wegstromen naar een lager onderwijsniveau. Op deze manier haalt iedere leerling een diploma op het niveau dat hij of zij aankant. Dat is ook noodzakelijk om de doelstelling te halen om een goede verdeling van gediplomeerden te bereiken (zie paragraaf Doelstellingen).

##### *Voortijdig schoolverlaten*

Met het Rotterdamse programma Aanval op Uitval is een goed resultaat geboekt in het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten (VSV). Toch blijft Rotterdam-Zuid daarin nog achter. Hoewel ongeveer 30 procent van de Rotterdamse jongeren in Rotterdam-Zuid woont, is hier ongeveer 40 procent van de VSV-problematiek terug te vinden. Dat geldt zowel voor de 'nieuwe' VSV, als voor het totaal.<sup>8</sup>

Gemeente en schoolbesturen spannen zich in de VSV-cijfers van Rotterdam-Zuid op hetzelfde niveau te krijgen als voor heel Rotterdam. Meer preventie is nodig om voortijdig school-

<sup>7</sup> Ontleend aan de benadering van de Harlem Children's Zone in New York.

<sup>8</sup> Deze verhouding is ook terug te vinden in de cijfers van de jeugdwerkloosheid





verlaten te voorkomen. In 2018 moet voortijdig schoolverlaten in alle wijken van Zuid op het Rotterdamse gemiddelde zitten. Dat betekent ruwweg een verlaging van het aantal schoolverlaters van 25 procent. Dat kan door een adequate toepassing van leerplichthandhaving door de gemeente per wijk, met daaraan gekoppeld een preventieve aanpak van het wijkteam. Op deze manier komen ook de jongeren die door hun ouders 'gedekt' worden in het schoolverzuim in beeld, en kan voor betere oplossingen worden gezorgd. Medio 2015 zal het plan hiervoor gereed zijn.

#### *Entreeopleiding en toeleiding naar de arbeidsmarkt*

Voor jongeren op het niveau van MBO1 maar ook voor het voortgezet speciaal onderwijs (VSO), en praktijkonderwijs, wajong'ers, oudere werkzoekenden, et cetera, komt een gemeenschappelijk aanpak, gericht op het voorkomen van uitval en op een gestroomlijnde toevoer naar de arbeidsmarkt. Een meerjarige combinatie van leren en werken staat hierbij centraal: de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). De rol van het jongerenloket en de koppeling tussen het entreecollege, de diverse gemeentelijke voorzieningen en de contacten met regionale werkgevers worden daarin meegenomen. Een eerste grove inschatting gaat er vanuit dat het hier zal gaan om circa 300 jongeren per jaar.

---

*'Het is bijzonder om te zien hoe studenten hun mening over Zuid positief bijstellen wanneer zij er eenmaal aan het werk zijn. Ze leren veel en snel en kunnen echt iets teruggeven aan de bewoners van Zuid.'*

*Carolien Dieleman, directeur Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie*

---

#### *Mentoren*

Met steun van de stichting De Verre Bergen is het programma Mentoren op Zuid gestart. Vooralnog werkt dit programma met studenten van de Hogeschool Rotterdam die een jaar lang leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs coachen bij het maken van huiswerk, het kiezen van een vervolgstudie of het ontdekken van hun talent. Studentmentoren worden vooral ingeschakeld om het wegstromen naar lagere schoolniveaus te voorkomen en leerlingen op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen en te houden. Het programma wordt de komende jaren ingrijpend uitgebreid: van 100 naar 2.000 leerlingen.

#### *Indammen uitval in het HBO en WO*

In de praktijk is gebleken dat studenten van Zuid tijdens hun opleiding aan een instelling van hoger onderwijs eerder uitvallen dan studenten uit de rest van de stad. Met de hoger onderwijsinstellingen (Hogeschool Rotterdam, InHolland, de Pabo Thomas More en de Erasmus Universiteit Rotterdam) wordt hiervoor een plan van aanpak ontwikkeld, dat mogelijk ook acties vraagt van de wijkteams en het voortgezet onderwijs.

#### **HET EMI**

De Hogeschool Rotterdam heeft een Expertisecentrum voor Maatschappelijke Innovatie (EMI) voor Rotterdam-Zuid opgericht. Langs deze weg wil de hogeschool onderzoek, onderwijs en praktijk aan elkaar verbinden. Onderwerpen die hierin aan de orde komen zijn vooral gericht op school maar ook op werk en wonen. De studenten kunnen in actie komen in de vorm van stages (bijvoorbeeld in een studententeam van de wijkteams), bij wijze van opdracht als onderdeel van het curriculum (bijvoorbeeld coachen van een VMBO-leerling), en in het verrichten van onderzoek (bijvoorbeeld naar leefbaarheid en ouderbetrokkenheid).

### **3.2 Kiezen voor vakmanschap in de zorg en de techniek**

Bewuste studiekeuzes zorgen ervoor dat leerlingen daarna minder switchen of geheel en al met hun studie stoppen. Om de kansen op een baan en de voorziening in een eigen inkomen te vergroten is het zaak te zorgen voor meer geleide loopbaankeuzes. Voor Rotterdam-Zuid liggen de grootste kansen op de arbeidsmarkt in de haven, techniek en de zorg.<sup>9</sup>

---

<sup>9</sup> *Bekend is dat de werkgelegenheid in de zorg momenteel onder druk staat. Binnen het Bestuur van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid zijn de gemeente Rotterdam en de (regionale) sector Zorg tot de conclusie gekomen dat dit een tijdelijke neergang is. Bovendien kunnen conjuncturele schommelingen door goede sturing van werkgevers worden opgevangen.*









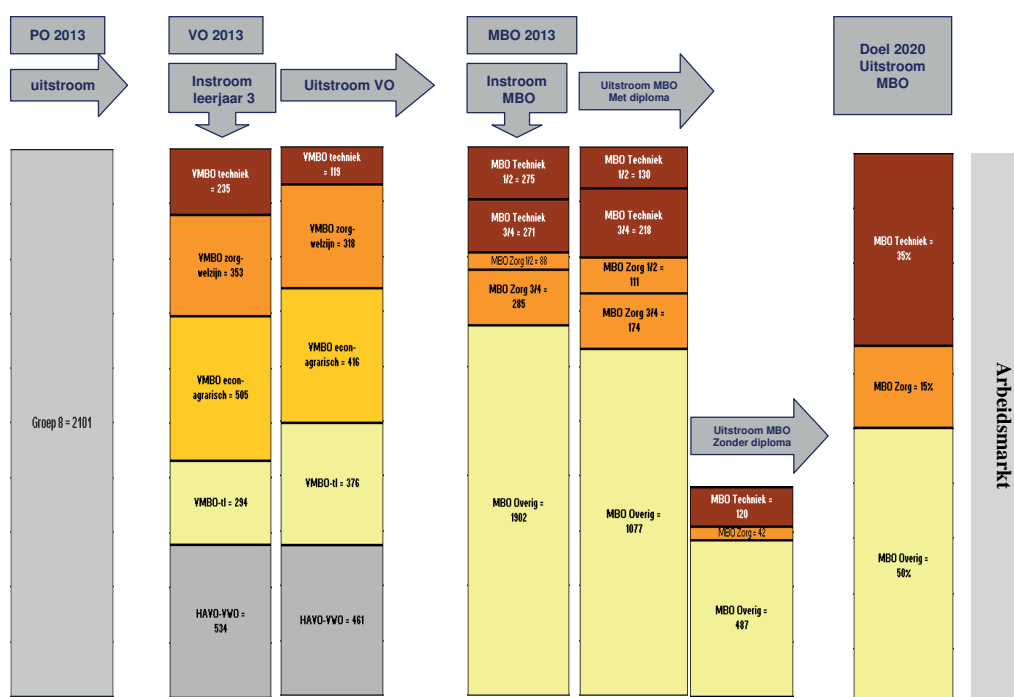
Keuzes die gemaakt worden hebben invloed op de keuzemogelijkheden op een volgend moment. Een keuze in het VMBO kan bijvoorbeeld bepaalde studierichtingen in het MBO uitsluiten. Het is dus van het grootste belang om de leerlingen (en ouders) op al deze keuzemomenten goed voor te bereiden met voorlichting en ervaringsmomenten. Rondom de intake bij het MBO vinden zo nodig nog zogenaamde ombuiggesprekken plaats om leerlingen in een persoonlijk gesprek nogmaals bewust te maken van het belang van hun studiekeuze en van de perspectieven bij een courante studiekeuze.

### Doelstellingen

Ook de doelstellingen voor Zuid ten aanzien van de keuze voor zorg en techniek blijven gehandhaafd. Omdat het voortgezet onderwijs voor de leerlingen een cruciale tussenfase uitmaakt, worden de instroomdoelstellingen van het MBO terugvertaald naar de grote VO-schoolbesturen (BOOR, CVO, LMC en STC). Elk jaar vinden metingen plaats om te onderzoeken of nog steeds de juiste koers wordt gevaren. Naar aanleiding van de resultaten valt het besluit welke interventies aangescherpt of eventueel verder ontwikkeld moeten worden. In cijfers betekent dit voor de doelstellingen van NPRZ:

Doelen pijler School	2010	2011	2012	2013	2014	Doel 2014	Doel 2018	Doel 2020
<b>Uitstroom van de leerlingen in het VMBO (naar een MBO-opleiding) per 1 oktober</b>								
Aandeel uitstroom techniek						nvt	31%	35%
Aandeel uitstroom zorg						nvt	12%	15%
<b>MBO (leerlingen tot 23 jaar) per 1 oktober</b>								
Aandeel uitstroom techniek	20%	19%	18%	18%		25%	31%	35%
Aandeel uitstroom zorg	6%	6%	7%	7%		8%	12%	15%

In absolute leerlingaantallen is de huidige situatie terug te vinden in bijgaand stroomschema (gericht op de route VMBO-MBO-arbeidsmarkt). Hierbij is geen leeftijdsbegrenzing gehanteerd. Wanneer we deze aantallen omzetten in percentages, dan valt op dat de doelstelling wat betreft de sector zorg reeds binnen bereik is (14 procent in 2013 en 15 procent in 2014). Zorgopleidingen worden namelijk als BBL-opleiding relatief vaak gevolgd door 'oudere' studenten.



Stroomschema: aansluiting onderwijs / arbeidsmarkt





### Activiteitenpakket

In 2013 is de afspraak gemaakt dat elke school in Rotterdam-Zuid een reeks van vastgestelde activiteiten gaat uitvoeren. Begin schooljaar 2016-2017 hebben alle scholen hiermee een onderbouwd en op de doelstellingen van het NPRZ gericht programma loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) in hun curriculum opgenomen. Tot en met 2015 is een rijkssubsidie beschikbaar. Het LOB-programma bestaat uit de volgende drie hoofdonderdelen:

- a. informeren, ervaren en sturen op keuzes;
- b. opleiden voor Zuid;
- c. training en scholing van leerkrachten.

#### a. Informeren, ervaren en sturen op keuzes

In de tijd gezien is er voor een leerling een aantal keuzemomenten op de weg naar een diploma met een arbeidsmarktkwalificatie. Deze stappen kenmerken zich door een periode van oriëntatie en bewustwording, gevolgd door het keuzemoment. Te onderscheiden zijn:

- Overgang bovenbouw basisschool naar voortgezet onderwijs. Het gaat hierbij om de keuze voor algemeen voorbereidend onderwijs of een vakschool.<sup>10</sup>
- Overgang van klas 2 naar 3 of van 3 naar 4 waarbij vakkenpakket of richting keuze centraal staan.
- Overgang van voortgezet onderwijs naar MBO of HBO/universiteit waarbij de keuze voor een beroep centraal staat.
- Doorstroom momenten binnen MBO (van niveau 1->2, van niveau 2->3, of 4) of naar HBO.
- Overgang naar arbeidsmarkt.

In onderstaand schema zijn de activiteiten gericht op de verschillende overgangsmomenten opgenomen.

Overgangsmomenten	Informeren en Ervaren	Kiezen
Overgang basisschool naar voortgezet onderwijs (activiteiten vinden plaats in groep 7 en in groep 8).	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Twee bedrijfsbezoeken per jaar: JINC-bliksemstages</li> <li>- Port Rangers</li> <li>- Skills Masters</li> <li>- Voorlichtingsactiviteiten over opleidingen in zorg en techniek</li> <li>- Technieklessen en -workshops.</li> <li>- Activiteit gericht op ontwikkeling werknemersvaardigheden</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Loopbaangesprek in groep 7 en 8 van leerling en ouders op basis van persoonlijk talentportfolio over de keuze voor de voortgezet onderwijs school (die mogelijk al sector-gericht is).</li> </ul>
Overgang van klas 2 naar 3 of van 3 naar 4 in het VO waarbij vakkenpakket of richtingkeuze centraal staat (activiteiten vinden plaats in klas 1 en 2 (en 3))	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Twee bedrijfsbezoeken: JINC-bliksemstages</li> <li>- Shell Eco-marathon of Skills Masters of andere events gericht op beschikbare carrière-startgaranties</li> <li>- Activiteit gericht op ontwikkeling werknemersvaardigheden.</li> <li>- Maatschappelijke stages in het VMBO</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Loopbaangesprek in klas 2 of 3 met leerling en ouders op basis van persoonlijk talentportfolio over de te kiezen richting en/of over het te kiezen vakkenpakket of over een sectormogelijkheid op een andere school.</li> <li>- Stimuleren richtingopleiding met carrièrestartgarantie</li> </ul>

<sup>10</sup> Een vakschool is een VMBO-opleiding waarin het vak centraal staat en vakmensen worden ingeschakeld in de lessen





Overgang VO naar MBO of HBO/universiteit (activiteiten vinden plaats in klas 3 en 4 (en 5/6))	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Twee bedrijfsbezoeken per jaar</li> <li>- Klas 4 of 5/6: proefstuderen op MBO of HBO/universiteit</li> <li>- event gericht op beschikbare carrière-startgaranties</li> <li>- Activiteit gericht op ontwikkeling arbeidsvaardigheden</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Loopbaangesprekken structureel in het lespakket. In klas 4 of 5/6 gesprekken met leerling en ouders op basis van persoonlijk talentportfolio over de te kiezen vervolgopleiding.</li> <li>- Ombuiggesprekken voor leerlingen die willen kiezen voor niet-arbeidsmarkt-relevante MBO-opleiding</li> <li>- Voor leerlingen die echt nog niet weten wat ze willen zijn er brede domeinopleidingen binnen het MBO</li> <li>-Verstrekken carrièrestartgarantie MBO zorg en techniek</li> </ul>
Doorstroom momenten binnen MBO of naar HBO		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Loopbaangesprek op basis persoonlijk talentportfolio</li> </ul>
Overgang naar arbeidsmarkt	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Bedrijfsbezoeken</li> <li>- Voorlichting over werken in de zorg en techniek</li> <li>- voldoende stageplekken bij bedrijven</li> <li>- Sollicitatietrainingen met bedrijfsleven</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Loopbaangesprek op basis persoonlijk talentportfolio</li> </ul>

#### *Digitaal talentportfolio*

In een digitaal talentportfolio documenteert de leerling zijn of haar leerontwikkeling. Met steun van docenten, decanen en ouders verzamelt een leerling documentatie over zijn of haar competenties en interesses in een digitaal dossier. Dat kunnen werkstukken zijn, maar ook zelfgemaakte filmpjes, interviewverslagen, schoolresultaten en krantenartikelen. Docenten helpen leerlingen bij het vullen van het portfolio. De scholen organiseren activiteiten die materiaal opleveren om in het portfolio op te nemen. Ook komen in het portfolio reflecties te staan van leerlingen op de kennismakingsactiviteiten die zij meemaken. Na verloop van tijd ontstaat een beeld van de vaardigheden en de interesses van de leerling. Docenten en ouders gebruiken dat beeld bij het voeren van loopbaan- en studiekeuzegesprekken met de leerling.

Afspraak is dat een digitaal talentportfolio in principe voor alle leerlingen vanaf groep 7 tot aan de overgang naar de arbeidsmarkt beschikbaar komt. Er zijn meerdere systemen op de markt en in dit beginstadium gebruiken verschillende scholen in Rotterdam-Zuid verschillende systemen. Dat leidt tot ongewenste effecten bij de overgang naar vervolgopleidingen (doorgaande leerlijn) en het overstappen naar scholen. In 2015 wordt hiervoor een oplossing gevonden.

#### *Ouderbetrokkenheid bij school- en loopbaankeuzes*

Bij alle loopbaanactiviteiten die scholen in Rotterdam-Zuid uitvoeren, is het betrekken van de ouders essentieel. Het NPRZ maakt hierbij gebruik van opgedane expertise in het kader van het Programma Beter Presteren. Mariëtte Lusse (lector ouders in Rotterdam-Zuid bij de Hogeschool Rotterdam) deed eerder onderzoek bij scholen op Zuid en ontwikkelde een aanpak voor scholen om de samenwerking tussen ouders en school (ook op het gebied van loopbaanoriëntatie) zo vorm te geven dat er preventieve werking vanuit gaat om schooluitval te voorkomen. In het schooljaar 2014-2015 gaat de Hogeschool Rotterdam samen met het Zuiderpark College, ROC Albeda en RVC De Hef een praktijkonderzoek uitvoeren dat hierop voortborduurde en concrete interventies zal opleveren waarop scholen een beroep kunnen doen.

---

*'Bij het aanbieden van opleidingen let Zadkine er vooral op welke opleidingen aansluiten op de behoefte van het bedrijfsleven, maar ook wat in de belangstelling staat van jongeren. Daarom investeren wij in techniek op de RDM Campus en in onze samenwerking met het vmbo. Zo willen we een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van Zuid.'*

**Luc Verburgh, voorzitter College van Bestuur Zadkine**

---





## b. Opleiden voor Zuid

### *Werknemersvaardigheden*

Een baan vraagt meer dan een courante opleiding en een startkwalificatie. Het is ook van belang dat leerlingen ervaring opdoen, en begeleid en gecoacht worden bij het verwerven van basiswerknemersvaardigheden: doen wat gevraagd wordt, netjes omgaan met collega's en op tijd komen. Daarnaast wordt van de leerlingen verwacht dat ze ondernemend zijn, problemen kunnen oplossen, kunnen inspelen op veranderingen en bereid zijn hun leven lang te leren. De zogeheten 21st Century Skills.

Stages blijven hiervoor het aangewezen instrument maar het werken met leerwerkplekken binnen school helpt hierbij ook. Instrumenten als gastlessen van mensen uit het bedrijfsleven, cursussen, workshops en studieopdrachten bij bedrijven zijn naar keuze van de school op te nemen in het curriculum.

---

*'De behoefte aan vakmanschap in techniek is heel groot in Rotterdam. Kiezen voor techniek biedt enorme kansen voor jongens en meisjes van Zuid! Het is fantastisch mooi werk en de betaling schiet omhoog. Voor wie wil stijgen op de maatschappelijke ladder biedt techniek enorme kansen.'*

*Anja van Gorsel, voorzitter College van Bestuur Albeda College*

---

### *Carrièrestartgaranties in de zorg en techniek*

In het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid worden carrièrestartgaranties afgesproken met het bedrijfsleven dat actief is in de sectoren techniek en zorg (zie pijler Werk). Actualisering van de lijst met opleidingen met startgaranties vindt regelmatig plaats zodra opleidingen worden toegevoegd. Scholen zullen bij het informeren, ervaren en sturen op keuzes aandacht besteden aan deze specifieke opleidingen. Daarnaast geldt vooral voor de andere opleidingen dat het MBO alleen opleidingsplaatsen biedt voor het aantal reëel te verwachten stageplekken. Dit gebeurt om in te spelen op de relevantie van de opleiding op de arbeidsmarkt gezien op de kortere termijn, maar ook om te voorkomen dat jongeren teleurgesteld raken omdat zij de opleiding niet kunnen voortzetten en afronden.

### *Opleidingen zorg, haven en techniek aanwezig op Zuid*

Het Albeda College en Zadkine werken samen om kleinere en voor leerlingen en ouders herkenbare scholen op te zetten. Dit zal resulteren in vijf MBO-vakcolleges waarbij 'co-makership' en partnerschap met het bedrijfsleven centraal staan. Vanaf augustus 2014 is de samenwerking gestart rondom techniek en technologie. Voor het NPRZ is van belang dat de concentratie van sterke sectoropleidingen voor haven, techniek en zorg op Zuid zal komen. Dat maakt Rotterdam-Zuid eveneens aantrekkelijk voor bedrijven die zich er willen vestigen. Dit zelfde geldt voor de verdere ontwikkeling van vakscholen in de zorgsector (LMC Veenoord en de RVC de Hef) en in de techniek (LMC Zuiderpark en RVC de Hef) op Zuid (VMBO).

---

*'Als NPRZ-partner spannen we ons vanuit Lelie zorggroep, samen met alle zorgorganisaties in de stad, dagelijks in om op Zuid maximale kansen te creëren voor nieuwe instromers. Er zit veel potentie in Zuid, en ondanks de moeilijke jaren die de zorgsector doormaakt willen we baangaranties bieden aan leerlingen die kiezen voor dit mooie vak.'*

*Johan van der Ham, voorzitter Raad van Bestuur Lelie zorggroep*

---

## c. Training en scholing van leerkrachten

Docenten in het primair en voortgezet onderwijs krijgen handreikingen om loopbaanoriëntatie, de basiswerknemersvaardigheden en 21st Century Skills op een praktische manier in de lessen aan bod te laten komen. Vanuit deze invalshoek zal in het ontwikkelplan dat elk schoolbestuur en school hiervoor maakt ook terug te vinden zijn dat docenten, decanen en mentoren in staat zijn de activiteiten rondom het informeren en ervaren te begeleiden en goede loopbaangesprekken met hun leerlingen en ouders te voeren. Ze gebruiken hiervoor de informatie uit het digitaal talentportfolio van de leerlingen.

Docenten krijgen zelf techniekonderwijs, zodat zij op de hoogte zijn van de technische ontwikkelingen en sectoren en een gevarieerd aanbod technieklessen in een vastgesteld curriculum kunnen bieden, waarbij ze de talenten van hun leerlingen kunnen ontdekken. De Hogeschool Rotterdam ondersteunt de leerkrachten in het primair onderwijs met bijscholing en het ontwikkelen van een techniekcurriculum.







Begin schooljaar 2016-2017 zullen aan elke school voldoende docenten verbonden zijn, die adequaat gekwalificeerd zijn in het geven van techniekonderwijs en het werken met een digitaal talentportfolio.

### 3.3 Monitoring pijler School

De inspanningen binnen de pijler School zijn divers en zullen behalve directe effecten ook indirecte effecten hebben, op zowel de korte als de langere termijn. De pijler School vraagt om een modernere monitor, waarvan de opbouw modulair zal zijn. Daarmee wordt het mogelijk om interventies gericht uit te voeren.

De deelnemende instellingen in het hoger onderwijs (EUR en HR) ontwikkelen deze basismonitor samen met de gemeente in overleg met de uitvoerende onderwijspartners inclusief het Rijk en aangevuld met de Algemene Rekenkamer, tegelijk met het uitvoeren van het programma. Hierin staat het geanonimiseerd volgen van de leerlingenstromen over meerdere jaren centraal, aan de hand van de resultaten van tussentoetsen, overgang naar een hoger of lager onderwijsniveau, tot en met de uitstroom van leerlingen naar werk. Zoveel mogelijk gebeurt dat met bestaande gegevens, bijvoorbeeld door het ontsluiten van informatie van het ministerie van OCW en/of de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).



Foto: Sabine Maertens





## 4. Werk

Werk is de belangrijkste vorm van participatie voor volwassenen en belangrijk voor de ontwikkeling van Rotterdam-Zuid. Teveel bewoners van Zuid hebben moeite hun weg naar de arbeidsmarkt te vinden. Dat komt soms omdat er geen werk voor ze is. Omdat ze niet geschikt zijn voor het werk en er betere kandidaten zijn, omdat ze niet kunnen en niet willen, of omdat de werkgever niet kan of niet wil.

Een samenleving kenmerkt zich door hoe men omgaat met participatie van alle burgers, en vooral op het gebied van werk voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Op dit moment is er voor veel van hen onvoldoende perspectief op een werkend leven en daarmee op acceptabele participatie. Bij het NPRZ ligt de taak daarin verbetering aan te brengen.

### Niet werkend werkzoekend

Tabel 4. Niet werkend werkzoekenden* in Rotterdam Zuid per wijk naar geslacht en leeftijd, sept 2014							
WERKZOEKENDEN (NWW)	BIJ UWV GEREGISTREERDE		NIET WERKENDE WERKZOEKENDEN				
	Kengetallen geslacht en leeftijd						
Wijk	Totaal	in % inwoners (15-64)	Geslacht		Leeftijd		
			Man	Vrouw	< 27	27 - 50	> 50
Rotterdam	71.094	16,8%	34.342	36.752	7.391	40.497	23.206
Rotterdam Zuid	28.312	21,4%	13.324	14.988	2.954	16.528	8.830
Feijenoord/Noordereiland/Kop van Zuid (3071)	2.768	21,1%	1.268	1.500	253	1.599	916
Wilhelminapier/Afrikaanderwijk/Katendrecht (3072)	2.452	23,8%	1.176	1.276	238	1.437	777
Bloemhof (3073)	2.560	25,9%	1.287	1.273	297	1.491	772
Hillesluis (3074)	1.925	23,5%	939	986	202	1.118	605
Vreewijk (3075)	1.976	24,0%	861	1.115	150	1.045	781
Lombardijen/Smeetsland (3076)	1.731	20,4%	766	965	149	1.030	552
Oud-IJsselmonde/Stadion/Beverwaard (3077)	2.056	16,3%	869	1.187	238	1.160	658
Groot-IJsselmonde - noord (3078) <sup>1</sup>	1.302	19,7%	523	779	134	692	476
Groot-IJsselmonde - zuid (3079) <sup>1</sup>	1.801	17,9%	819	982	190	1.035	576
Tarwewijk (3081)	2.139	23,6%	1.058	1.081	274	1.342	523
Oud-Charlois (3082)	1.623	20,0%	845	778	186	1.003	434
Carnissewijk/Zuidplein (3083)	1.837	19,2%	972	865	231	1.140	466
Zuiderpark/Wielewaal (3084)	264	20,8%	150	114	27	149	88
Zuidwijk (3085)	1.838	24,3%	855	983	179	1.091	568
Pendrecht (3086)	1.796	23,4%	830	966	190	1.063	543
Waalhaven-Oost (3087)	244	20,9%	106	138	16	133	95

In de pijler Werk van het eerste uitvoeringsplan NPRZ waren vooral acties opgenomen om schoolverlaters met een MBO-diploma op niveau 3/4 en werkzoekenden met een uitkering eerder aan het werk te krijgen. Deze acties worden ook in voorliggende uitvoeringsperiode allemaal voortgezet. Ten opzichte van de start van het programma in 2012 zijn de cijfers stabiel gebleven.

Voor de jongere schoolverlaters wordt het instrument van de carrièrestartgaranties benut en verder uitgebreid. Voor werkzoekenden met een uitkering wordt een beroep gedaan op de werkgeversgerichte aanpak van het Werkgeversservicepunt Rijnmond en het cluster Werk en Inkomen (W&I) van de gemeente Rotterdam. Samen met betrokkenen binnen de rijksoverheid en het UWV Werkbedrijf wordt gewerkt aan nieuwe interventies.

*'Juist nu Rotterdam in een flow zit, is het zaak om heel veel kracht te zetten op de arbeidsparticipatie van jongeren in Rotterdam-Zuid. Circa 18 procent van de Rotterdamse beroepsbevolking is werkloos, 63.000 mensen! Dat mogen wij ons niet laten gebeuren.'*

*Diederik van Dommelen, voorzitter VNO-NCW Rotterdam*

Activering van de groep werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt vindt plaats door van hen te vragen een tegenprestatie te leveren voor hun uitkering. Diegenen die niet aan de basiseisen van werknemerschap voldoen (op tijd komen, doen wat gevraagd wordt, netjes met collega's omgaan) terwijl er voor hen wel werk is, krijgen een maatregel





opgelegd. Zoveel mogelijk worden deze activiteiten in het gebied van het NPRZ per wijk toegepast, en dan in samenhang met andere maatregelen en activiteiten. Dit gebeurt met het doel om resultaten te boeken die direct zichtbaar zijn voor alle bewoners. Hieronder staat omschreven welke stappen het NPRZ de komende 4 jaar binnen de pijler Werk wil zetten.

*'Rotterdam-Zuid heeft de grootste populatie jongeren van Nederland. Die jongeren beter te laten functioneren is mijn drive. De volgorde daarin moet zijn: scholing, werk en huisvesting. We moeten nu met die scholing beginnen, morgen moeten we ze aan het werk helpen en daarna moeten we zorgen voor goede huisvesting.'*

**Dick van Well, bestuurslid NPRZ**

#### 4.1 Schoolverlaters met een diploma

Elk jaar stromen grote groepen schoolverlaters na het behalen van hun diploma in op de arbeidsmarkt. Voor jongeren van Zuid, jaarlijks circa 2.000 leerlingen, is dit echter een lastiger opgave dan voor andere schoolverlaters (zie hiervoor ook het hoofdstuk over de pijler School).

Er vindt daarom sturing plaats door middel van loopbaanoriëntatie, zodat leerlingen kiezen voor opleidingen die goede perspectieven bieden op werk. Bovendien maken onderwijsinstellingen en bedrijfsleven met elkaar afspraken over carrièrestartgaranties. Aangesloten branches, werkgevers en bedrijven garanderen leerlingen die kiezen voor een beroepsopleiding waarnaar de arbeidsmarkt vraagt (haven, zorg en techniek) een stage en na afronding van hun opleiding de kans om bij hen hun loopbaan te beginnen.

Van de circa 2.000 leerlingen die jaarlijks op Zuid uit het voortgezet onderwijs stromen, gaan er op Zuid momenteel circa 1.200 leerlingen naar het MBO. Doelstelling is om 50 procent van deze groep, dus 600 leerlingen, te laten kiezen voor de sectoren zorg, haven en techniek: 35 procent voor techniek en 15 procent voor de zorg. Dat komt neer op 180 leerlingen die kiezen voor de zorg en 420 voor techniek.

Het afgelopen jaar zijn de eerste ervaringen opgedaan met de carrièrestartgaranties voor de opleidingen procestechniek en maintenance op MBO3 en MBO4-niveau in de haven- en technieksector.

Techniek/haven	2014 (stand)	2015 (beschikbaar)	2016-18 (beschikbaar)
Deltalinqs	30	100	100

De komende jaren moet het jaarlijks aantal worden uitgebreid naar 600 en moeten de garanties ook worden benut. Nieuwe partners zijn de zorgsector, het ministerie van Defensie, en de RET. Met VNO-NCW worden nieuwe branches benaderd om het doel verder te kunnen bereiken. NPRZ maakt daarbij gebruik van de kansen uit de diverse sectorplannen om (jeugd) werkloosheid tegen te gaan. Ook de administratie van carrièrestartgaranties is nog verder te verbeteren. De gemeente Rotterdam en het ministerie van Defensie zijn in september 2014 een samenwerking aangegaan om jongeren perspectief te bieden op een baan bij Defensie. Hiertoe is een convenant ondertekend met daarin ook gerichte afspraken voor Rotterdam-Zuid. Defensie reserveert jaarlijks 100 opleidingsplaatsen voor jongeren uit het gebied van het NPRZ. Het gaat hierbij vooral om jongeren die een technische opleiding hebben afgerond. Van deze plekken zijn er 20 voor een leerovereenkomst waarbij Defensie de opleiding betaalt. Voor wat betreft de overige afspraken met Defensie krijgt Zuid het proportionele deel van minimaal 40 procent, conform de afspraken met het cluster Werk en Inkomen. Het gaat hierbij om de opleidingsplekken bij de opleiding Veiligheid en Vakmanschap op de campus Hoogvliet, de train-them-in trajecten gericht op MBO1, de werkfitstages voor jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en resocialisatie- en vormingstrajecten.

*'Met het NPRZ hebben we afgesproken 100 jongeren van Zuid gegarandeerde opleidingsplaatsen aan te bieden. Daarvoor moeten ze wel een relevante en afgeronde technische vooropleiding hebben en voldoen aan de selectie-eisen voor een militaire functie. Kiezen voor techniek biedt jongeren écht perspectief op werk. Bovendien: voor Defensie gewerkt hebben staat goed op je cv.'*

**Jan Dekker, kolonel der mariniers en programmamanager bij de Divisie Personeel en Organisatie van het ministerie van Defensie**





Als onderdeel van het sectorplan gaat de RET tot en met 2018 in totaal 30 plekken in het leven roepen voor jongeren. Het gaat hier om BBL-plaatsen, ofwel beroepsbegeleidende leerweg. De RET gaat zich daarbij extra inspannen voor jongeren van Zuid. De RET start in dat verband in het schooljaar 2014-2015 met de opzet van een intensieve samenwerking van het Zuiderparkcollege, een van de Rotterdamse vakscholen in de sector techniek op Zuid. Op deze manier komt de RET vroeg in contact met jonge technische talenten, die in aanmerking komen voor een doorlopende leerlijn voor onderhoudsmonteur. Rotterdam-Zuid biedt de komende jaren de meeste potentie om VMBO-jongeren voor de RET te werven. Bovendien liggen de grootste remises van de RET (Waalhaven en Beverwaard) in Rotterdam-Zuid, waarmee er al een binding is met het gebied.

Techniek overig	2014 (stand)	2015 (beschikbaar)	2016- 2018 (beschikbaar)
Defensie	100	100	100
RET	10	10	10

(zoveel mogelijk van Zuid)

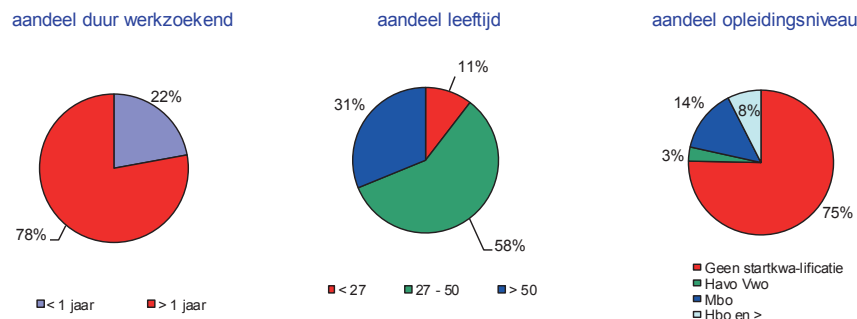
De zorgpartners in Rotterdam Rijnmond hebben zich ook verbonden aan het NPRZ. Hoewel de trend is dat de zorg voor de korte termijn een terugloop laat zien in de werkgelegenheid, zal de vraag naar zorg op de lange termijn stijgen. Er is goed opgeleid personeel nodig om tegemoet te komen aan de veranderende zorgvraag. Het onderwijs moet zorgen voor meer toestroom naar zorg om de tekorten op lange termijn tegen te gaan. De Rotterdamse zorgpartners zullen zich inzetten om de komende periode van drie jaar voor de jongeren van Zuid in 2015 120 carrièrestartgaranties te geven. Als dit lukt en er voldoende kandidaten zijn, in 2016 140 startgaranties en bij succes 160 startgaranties in 2017. De uitwerking van deze startgaranties vraagt nog aandacht omdat er een mogelijke botsing kan ontstaan tussen verplichtingen die gelden voor zittend personeel (sociaal plan bij boventaligheid) en het verstrekken van carrièrestartgaranties.

*'Het hebben van werk en van collega's is zo cruciaal voor jongeren om hun talenten te ontwikkelen dat we de jongeren op Zuid graag carrièrestartgaranties in de zorg bieden. Daarmee zeggen we: we willen jullie er bij hebben. Een goede baan straalt af op hun vrienden en omgeving. Het stimuleert hen in te zien hoe fijn werk kan zijn waarin je iets meemaakt en iets kunt betekenen voor anderen.'*

*Anton Westerlaken, voorzitter Raad van Bestuur Maasstad Ziekenhuis*

## 4.2 Werkzoekenden met een uitkering

Zoals geconstateerd staan veel mensen op Zuid aan de kant en doen ze niet mee op de arbeidsmarkt. Kenmerkend voor het aantal niet werkenden/werkzoekenden van Zuid, is het lage opleidingsniveau en gebrekkige beheersing van de taal. Ruim driekwart van deze bewoners heeft geen startkwalificatie en is langer dan 1 jaar werkloos. De onderstaande tabel illustreert dit beeld.



Het gegeven dat 40 procent van het aantal Rotterdammers dat een bijstandsuitkering krijgt volgens de Wet Werk en Bijstand (WWB) op Zuid woont, en de daaruit voortgekomen afspraak met het NPRZ dat het cluster Werk en Inkomen daarom ook minimaal 40 procent van zijn inspanningen op Zuid verricht, was het vertrekpunt.





	Feijenoord	IJsselmonde	Charlois	Totaal Zuid	Totaal Rotterdam	% Zuid t.o.v. R'dam
Inwoner aantal (1-1-2014)	72.174	58.495	64.488	195.472	618.109	31,6%
% inwoners met een uitkering (WWB, WW, WIA, Wajong, etc.) ( 1-1-13)	8,7%	5,6%	6,5%	7,1%	5,5%	
Aantal WWB-uitkeringen (1-10-2014)	6.664	3.546	4.822	15.032	36.990	40,6%

Op 30 september 2014 werd 40,6 procent van het aantal Rotterdamse WWB-uitkeringen verstrekt op Zuid (Charlois, Feijenoord en IJsselmonde). Op 31 december 2013 was dit 39,9 procent, op 1 januari 2013 40,6 procent. Ondanks extra inspanningen en betere afspraken is de achterstand de afgelopen 2 jaar niet gekrompen. In de volgende tabel wordt duidelijk hoe dat bestand in elkaar zit.

Afdelingen	Totaal Rotterdam	Totaal Zuid	% Zuid
Matching (cluster W&I)	2.382	846	36%
WerkLoont (cluster W&I)	1.590	618	39%
Prematching (cluster W&I)	12.734	5.395	42%
Activering (cluster MO)	19.144	7.415	39%
<b>Totaal</b>	<b>35.850</b>	<b>14.274</b>	<b>40%</b>

*Aantal werkzoekenden met WWB in Matching, WerkLoont, Pre-Matching en Activering op 1-1-2014*

Als werkzoekenden tot de doelgroepen Matching en WerkLoont behoren, zijn ze kansrijk om redelijk snel, eenvoudig en zelfstandig hun weg naar de arbeidsmarkt te kunnen vinden. Voor de groep Prematching geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt in principe in 2 jaar is te overbruggen, en dat hiervoor waarschijnlijk een intensief re-integratietraject nodig is. Voor de groep Activering is de arbeidsmarkt doorgaans verder weg. Van hen wordt door de gemeente voorlopig een maatschappelijke inspanning als tegenprestatie voor hun uitkering verlangd. Op basis van deze tabel is de conclusie dat ook voor de onderverdeling van het WWB-bestand op Zuid de 40 procent-vuistregel opgaat. Alleen voor Matching ligt dit percentage behoorlijk lager. Ongeveer 10 procent van het bestand (rij 1 en 2 van de tabel opgeteld) op Zuid behoort tot de, in termen van toegang tot de arbeidsmarkt, kansrijke groepen Matching en WerkLoont. Voor de rest van Rotterdam is dit percentage 12 procent. Dankzij de instroombeperkende maatregelen (onder meer door strikte handhaving in het aanvraagproces) is het WWB-bestand op Zuid in 2013 in verhouding kleiner geworden ten opzichte de rest van Rotterdam, maar laat 2014 weer een lichte stijging zien.

*'De komende jaren gaan er veel RET'ers met pensioen en zijn we dus op zoek naar jong gemotiveerd toptalent uit de regio. Dat doen we onder meer door betaalde leerwerktrajecten op te zetten en intensief samen te werken met scholen in Rotterdam-Zuid. Daar zit het talent dat we nodig hebben om de regio Rotterdam ook in te toekomst in beweging te houden!'*

**Pedro Peters, directeur RET**

De inzet op Zuid wordt onverminderd voortgezet. Maar om de achterstand op Zuid verder te kunnen inlopen is een extra inspanning gewenst. Dit moet ertoe leiden dat uiterlijk aan het eind van de programmaperiode in 2031, naar rato van het aantal inwoners van Zuid, dus maximaal 33 procent van de mensen afhankelijk is van een bijstandsuitkering. Om dat op schema te doen, moet de komende 4 jaar 2 procent van het gat worden gedicht. In absolute aantallen van dit moment komt dat neer op een daling van het aantal uitkeringen van 300-400 per jaar.

De hoofdlijnen voor Werk in dit uitvoeringsprogramma zijn daarom:

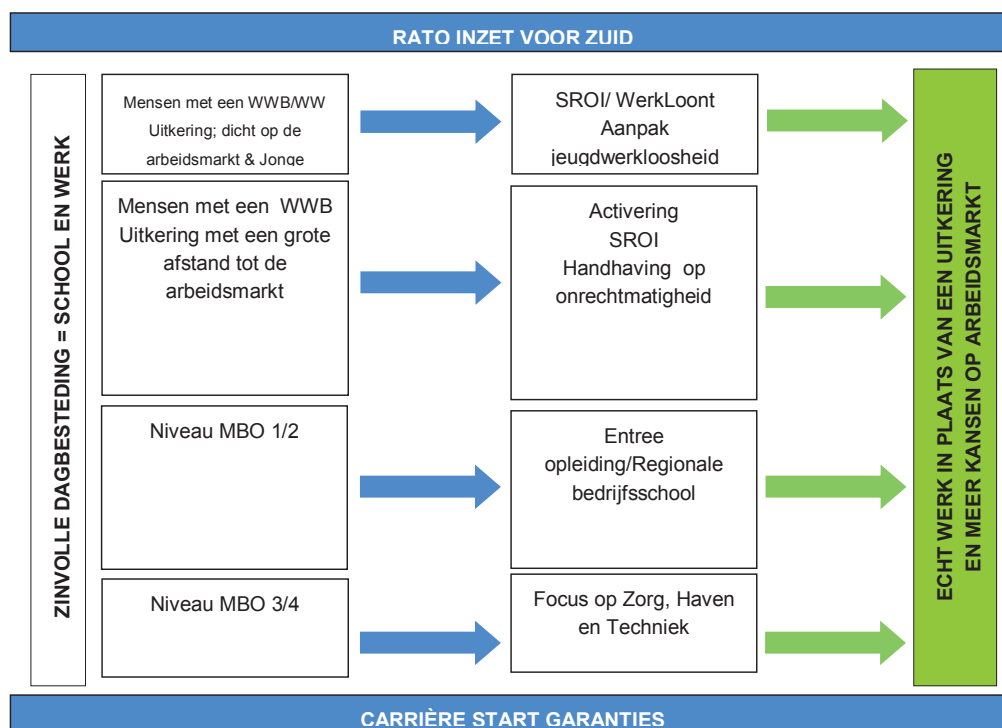
Instroombeperking door strikte handhaving en samenwerking met UWV.

- Preventieve instroombeperking door tijdige functiegerichte scholing en duurzame werkarangementen.
- Controles en handhaving.
- Op gang brengen van de Prematching-doelgroep.





- Arrangementen met werkgevers met laag- en ongeschoold werk voor uitkeringsgerechtigden.
- Proef om de doorstroom op de arbeidsmarkt met avondopleidingen te bevorderen.



#### Instroombeperking door strikte handhaving

Het reguliere beleid van de gemeente om de instroom in de WWB te beperken wordt ook op Zuid voortgezet.

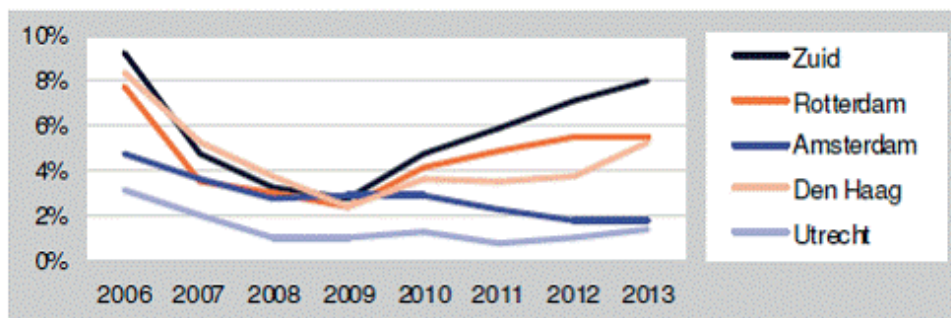
#### Instroombeperking door samenwerking met het UWV

Ten tijde van het vorige uitvoeringsprogramma is het eerste contact tussen UWV en NPRZ gelegd. Twee stappen voordat mensen een bijstandsuitkering krijgen, zijn ze aan het werk. Mensen die nu nog ergens in dienst zijn, worden in overleg met hun huidige werkgever van werk naar werk gestimuleerd, om te voorkomen dat ze in WW en bijstand terechtkomen. Daarnaast helpt het UWV mensen om aan de slag te gaan. In de komende periode zijn UWV en NPRZ voornemens extra activiteiten op te zetten.

#### Preventieve instroombeperking

Het percentage werkzoekende Rotterdamse jongeren is hoger dan in Amsterdam en Utrecht. Op Zuid is dit percentage jongeren dat werk zoekt nog hoger en tevens is een fors deel van de jongeren op Zuid afhankelijk van een uitkering. Dat wordt ook aangepakt met het Actieplan Jeugdwerkloosheid, met ook hiervoor de basisafpraak met Werk en Inkomen dat het aandeel voor Zuid 40 procent uitmaakt.

**Figuur 8-6 Percentage jongeren 21 en 22 jaar ingeschreven als niet-werkende werkzoekende**



Bron: UWV-Werkbedrijf en GBA, OenS-afdelingen grote gemeenten



### Regionale bedrijfsschool

Vanuit het NPRZ wordt in overleg met het ministerie van OCW, de onderwijssector, de uitzendbranche en werkgevers een plan gemaakt dat erop is gericht jongeren die geen startkwalificatie halen aan het werk te helpen. De gedachten gaan daarbij in eerste instantie uit naar jongeren van de zogenoemde Entree-opleiding, leerlingen in het voortgezet onderwijs in de clusters 3 en 4, leerlingen praktijkonderwijs en ook voortijdig schoolverlaters. Zonder additionele maatregelen is hun perspectief op een plek op de arbeidsmarkt somber. Zo blijkt van de jongeren in de leeftijd 15 tot 23 jaar zonder startkwalificatie of vervolgonderwijs ongeveer 40 procent werkloos te zijn.

De oplossing wordt gezocht in een in tijd en situatie aangepaste regionale bedrijfsschool, gericht op basiswerknemersvaardigheden, uitzendwerk en specifieke functies bij werkgevers. Voor heel Rotterdam wordt een instroom van 800 jongeren per jaar in de Participatiewet geraamd die het op school niet redden. Voor Rotterdam-Zuid zal dit neerkomen op grofweg 300 jongeren. Vanuit deze uitgangspunten moet de regionale bedrijfsschool worden ontworpen, in eerste instantie gericht op werkzoekenden in Rotterdam-Zuid, en met een aantal werkgevers in een ruime cirkel om Rotterdam-Zuid heen. Cruciaal hiervoor is dat het financieel haalbaar is met onderwijs- en re-integratiemiddelen, maar ook om werkgevers en uitzendbureaus te vinden die meedoen.

---

*'Doelstelling is om de jongeren van Rotterdam-Zuid weer met hun handen te laten werken, want van zulke mensen zijn er nu te weinig. We moeten de jongeren opleiden tot vaklieden. Daaraan wil ik mijn steentje bijdragen. Handjes maken waarde, mensen die alleen maar praten doen dat doorgaans niet. Daarom hebben we die jongeren hier hard nodig.'*

**Hennie van der Most, ondernemer**

---

### Controle en handhaving

In lijn met de door de gemeente Rotterdam gemaakte afspraken worden de wijkgerichte en thematische handhavingsacties voortgezet. Acties uit het verleden bewijzen dat er flinke besparingen op verstrekte uitkeringen te realiseren zijn, die aangewend kunnen worden om meer mensen naar werk te helpen.

### Op gang brengen Prematching-doelgroep

Het NPRZ en de gemeente Rotterdam hebben afgesproken extra middelen te gebruiken om 3.500 werkzoekenden die al langere tijd tot de groep Prematching behoren te screenen op hun potentie om binnen afzienbare door te stromen naar Matching. Zo niet, dan kunnen ze ook terecht komen in de doelgroep Activering. Indien nodig wordt aan de hand van een persoonlijk ontwikkelplan een beroep gedaan op diverse voor hun re-integratie beschikbare instrumenten. Hierbij is te denken aan samenlevingswerk, Bewegen naar Werk, werkervaringsplaatsen, psychologische ondersteuning, Nederlandse taaltraining, of ondersteuning door het frontlijnwijkteam. De komende jaren wordt deze ontwikkeling gevolgd met een monitor waarmee de uitstroomeffecten zijn te meten. Bij het zich niet houden aan de afspraken wordt het maatregelbeleid toegepast.

Voor de verdere ontwikkeling van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt is ook een bijdrage vanuit Europa gevraagd. Er is extra budget voor een gebiedsgerichte investering uit zowel het EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) als het ESF (Europees Sociaal Fonds). Voor Rotterdam-Zuid is binnen het ESF een budget van 9,2 miljoen euro (2014-2022) beschikbaar. Dit moet worden gebruikt ten behoeve van werkzoekenden en hun aansluiting op de arbeidsmarkt. Ook leent het ESF zich voor het beschikbaar stellen van budget aan derden (werkgevers, scholen, etc.). Hiervoor moet wel elke 2 jaar een aanvraag worden ingediend bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Op dit moment wordt er een aanbesteding voorbereid voor ontwikkelnetwerken op Zuid voor werkzoekenden uit de doelgroepen Prematching en Activering.

---

*'Jeugdwerkloosheid krijgt in het NPRZ nadrukkelijk de aandacht. Jongeren volgen onderwijs, hebben een baan of zitten in zorgtrajecten die hen naar werk of onderwijs begeleiden. De aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt moet beter, jongeren leiden we langer niet op voor een diploma maar voor een baan. Daarvoor zijn werk en leerwerktrajecten nodig en experimenteren we met innovatieve instrumenten om jongeren aan het werk te helpen.'*

**Maarten Struijvenberg, wethouder Werkgelegenheid en Economie**

---





### **Beschikbare vacatures voor laag- en ongeschoold werk voor uitkeringsgerechtigden**

Medio 2014 stonden er volgens het UWV 2.200 vacatures voor elementaire en lagere beroepen open in de regio Rijnmond. Omdat deze vacatures er zijn, is het mogelijk werkloze bewoners van Zuid te bewegen zich daarvoor te kwalificeren. Voor een deel komen onze mensen echter niet door de sollicitatieprocedures heen, omdat ze op papier wel geschikt lijken, maar dit in de praktijk nog niet waarmaken.

Voordat dit aan de orde is - en ook een handhavingstraject geen passende oplossing biedt - moeten er plekken zijn waar deze mensen met goede begeleiding in elk geval een deel van hun inkomen kunnen verdienen. Voor Zuid gaat de voorkeur uit naar werk in de dienstverlening en de productie zoals de schoonmaak, de tuinbouw, de groenvoorziening of als magazijn- of werkplaatshulp. Het NPRZ wil hier samen met de gemeente, de rijksoverheid en het bedrijfsleven initiatieven voor ontwikkelen.

### **Proef om de doorstroom op de arbeidsmarkt te bevorderen met avondopleidingen**

De instapmogelijkheden aan de onderkant van de arbeidsmarkt worden op Zuid onvoldoende benut. Daarom wil het NPRZ iets doen met mensen die minimaal een jaar en maximaal drie jaar geleden vanuit een uitkering naar regulier werk zijn doorgestroomd. Voor henzelf en voor de doorstroming op de arbeidsmarkt is het wenselijk om hen de mogelijkheid te bieden om zich te ontwikkelen. Mensen met succes in hun werk vervullen een voorbeeldfunctie in de maatschappij. En als de doorstroming op de arbeidsmarkt versnelt, ontstaat meteen ruimte aan de onderkant, waardoor lager opgeleide werkzoekenden en schoolverlaters weer kunnen instromen. Het NPRZ verkent met het MBO de mogelijkheden om hiervoor een project te starten. Daarna kan voor Zuid in overleg met de overige partners (waaronder het UWV en het cluster Werk en Inkomen van de gemeente Rotterdam) een businesscase worden ontwikkeld.

## **4.3 Social Return on Investment (SROI)**

Met de woningcorporaties op Zuid (Woonbron, Woonstad, Vestia en Havensteder) is afgesproken dat zij een SROI-paragraaf toevoegen aan de gunningscriteria voor het onderhouds- en renovatiewerk dat zij de komende jaren aanbesteden. Verwacht wordt dat de gemeente zich ook aansluit.

Het doel is om de komende periode elk jaar voor ongeveer 250 fte een stage of werkplek te bieden, waardoor hun kansen stijgen om zelf aan de slag te gaan en hun inkomen te verdienen. De corporaties (als opdrachtgever), de aannemers (als opdrachtnemer) en het Werkgeversservicepunt van de gemeente en de ROC's gaan afspraken maken over de sturing, uitvoering en monitoring van deze SROI-afspraken.

---

*'Het succes van het NPRZ is cruciaal voor het leefklimaat van Rotterdam-Zuid in de komende decennia. Daarom zeg ik tegen collega's: doe mee, kom aan boord. Grote en kleine werkgevers kunnen met stageplaatsen een bijdrage leveren aan het slagen van het NPRZ. Die input vanuit het bedrijfsleven hebben we keihard nodig.'*

**Hans Rijnierse, adviseur NPRZ**

---

## **4.4 Inzet bedrijfsleven**

Het netwerk van betrokken ondernemers IkZitopZuid (IZoZ) organiseert ontbijtsessies en andere netwerkbijeenkomsten om zo de 'hearts and minds' van het bedrijfsleven te winnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen op Zuid en het benutten van Social Return on Investment. IZoZ-boegbeelden zoals Dick van Well en Hans Vervat maken, samen met andere ambassadeurs zoals Hennie van der Most en Hans Rijnierse, behaalde resultaten zichtbaar zoals Speelstad, Hart van Zuid, de Nieuwe Kuip en het terrein van het Zuiderziekenhuis. Zo zijn bij het project Speelstad Rotterdam werkzoekenden van Zuid met de voorbereidende werkzaamheden aan de slag gegaan. Ook de aanpak van de elevatoren bij de Maassilo, waar vanaf 1 december 2014 werkervaringsplekken zijn voor mensen van Zuid, is hiervan een voorbeeld.

Het Havenbedrijf Rotterdam gebruikt zijn netwerk om met name bedrijven rondom de haven en gebieden waarop de haven invloed heeft (onder meer Waalhaven, Heijplaat, Albrandswaard en Nieuw Reijerswaard) te koppelen aan de bewoners van de stadswijken aan de andere kant van het spoor. In eerste instantie is het de bedoeling dat deze bedrijven scholen







uit de buurt adopteren en samen initiatieven ontwikkelen om mensen met een uitkering aan het werk te krijgen.

#### 4.5 Het economisch potentieel van Zuid

Rotterdam-Zuid zit, voor wie er oog voor heeft, vol met economisch potentieel. Op Zuid doet zich het voor Nederland unieke gegeven voor dat de bevolking verjongt, terwijl deze in de rest van het land juist sneller vergrijsd. Deze jonge bevolking van Rotterdam-Zuid wordt klaargestoomd voor werk in de haven, de techniek of de zorg. Daarbij is ook aandacht nodig voor ontwikkelen van werknemersvaardigheden. Een andere factor van betekenis is dat er in en om Zuid goedkope ruimte genoeg is, bijvoorbeeld rondom de Waalhaven en bij de RDM-campus, waar in het kader van het programma Stadshavens voor verouderde havenindustriële complexen een nieuwe bestemming wordt gezocht. Ten derde zijn er in Rotterdam en in de onmiddellijke omgeving van de stad veel topinstituten te vinden. Tot slot is de autobereikbaarheid van Rotterdam en de haven goed door de aanleg van de verbrede snelweg A15 en nieuwe A4 verbinding Schiedam-Vlaardingen (open in 2015). Ook is de OV bereikbaarheid door de nieuwe terminal Rotterdam Centraal en doortrekking Randstadrail naar Slinge sterk verbeterd. Met een internationaal vliegveld in de regio en de aanleg van Maasvlakte 2 zijn dit condities voor een kansrijk economisch perspectief voor Rotterdam Zuid.

Daarom werkt het Nationaal Programma Rotterdam Zuid de komende periode aan het aantrekken van ondernemers en bedrijven die om jonge en goed opgeleide werknemers vragen. Hierbij is te denken aan bedrijven uit de complexe maakindustrie die opereren in de maritieme techniek, de logistiek en transport, of hoogwaardige dienstverleners in havengerelateerde sectoren als health & safety. Voor stimulering van groei van innovatief MKB zijn reguliere maatregelen inzetbaar.

---

*'Het is voor mij evident dat de Rotterdamse haven en Rotterdam-Zuid aan elkaar zijn gekoppeld. Maar de mentale bruggen tussen stad en haven moeten opnieuw worden gebouwd. Vroeger was de haven belangrijk voor de stad, nu is de stad ook erg belangrijk voor de haven: de haven zal altijd op zoek zijn naar goed opgeleid personeel. Dan is het meer dan logisch dat de inwoners van Zuid kansen krijgen.'*

**Henk de Bruijn, manager Sociale Infrastructuur Havenbedrijf Rotterdam N.V.**

---









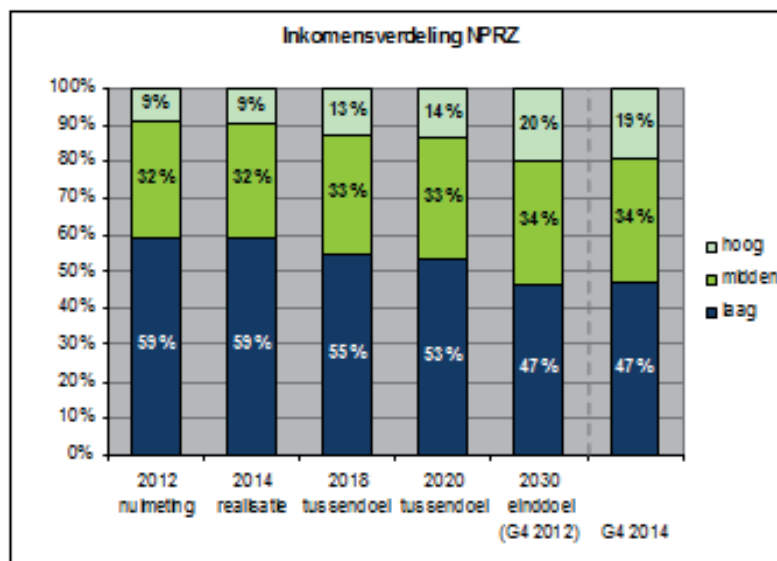


# 5. Wonen

## Doel

Door het creëren van aantrekkelijke woonmilieus zijn de mensen die het sociaal en economisch beter krijgen voor Zuid te behouden. Hiervoor zijn forse investeringen nodig in de woningvoorraad en in de randvoorwaarden die de aantrekkelijkheid van het wonen bepalen. De ambitie is de wijken diverser te maken: qua woningaanbod, bevolkingssamenstelling, voorzieningen en inkomensniveau. Het gemiddelde van de wijken moet in 2030 vergelijkbaar zijn met het gemiddelde van de vier grote steden in ons land, ook wel bekend als de G4. De verhouding tussen lage, midden- en hoge inkomens is hiervoor een goede graadmeter. Onderstaande grafiek laat het vertrekpunt in 2012 zien, de eindwaarde in 2030 (gelijk aan de verdeling op G4-niveau in 2012), een tweetal rekenkundige tussendoelen én de stand van zaken in 2014.

Inkomensontwikkeling NPRZ 2012-2030



Bronnen: Regionaal Inkomens Onderzoek 2009 (inkomen op 1 januari 2010, de meest recent bekende waarde in 2012) en Regionaal Inkomens Onderzoek 2011 (inkomen op 1 januari 2012, de meest recent bekende waarde in 2014).

Er is lokaal en landelijk sprake van een stabiele inkomenssituatie. Het einddoel op G4 niveau is gelijk gebleven en binnen het NPRZ heeft zich (nog) geen positieve ontwikkeling voorgedaan.

## Inzet

Om het gemiddelde niveau van de vier grote steden te bereiken zijn investeringen nodig in de woningvoorraad en in de voorzieningen en randvoorwaarden die de aantrekkelijkheid van het wonen bepalen.

Vanaf 2016 start de vernieuwing van het centrum van Zuid: het Hart van Zuid. Het voorzieningenniveau zal een forse impuls krijgen (zwembad, kunstenspand, winkelaanbod), de kwaliteit van de buitenruimte verbetert en er ontstaan nieuwe banen en opleidingsplaatsen. Ook start de komende periode de ontwikkeling van de Sportcampus, aansluitend op het initiatief van Feyenoord om het voetbalstadion te vernieuwen en vergroten: de gebiedsontwikkeling Stadionpark. Dit zijn forse investeringen die een belangrijke bijdrage leveren aan het imago, baanopeningen en opleidingsmogelijkheden voor bewoners van Zuid.

Afgesproken is om 35.000 woningen te verbeteren of te vervangen tot 2030. Dat aantal bestaat uit 12.000 corporatiewoningen en 23.000 woningen in particulier bezit. Voor 13.000 (waarvan 8.250 woningen in de focuswijken) van deze woningen in particulier bezit is een eigenaargerichte aanpak nodig gericht op het toewerken naar en veiligstellen van de basis-kwaliteit (basisverbetering). De gemeente neemt hier het voortouw en de samenwerking met de corporaties op dit vlak loopt voornamelijk langs de gezamenlijk uitgestippelde koers in VVE010. Voor de 10.000 woningen (waarvan 6.750 woningen in de focuswijken) in particulier bezit is grootschalige renovatie (inclusief samenvoelingen) of sloop/nieuwbouw nodig. Hier is sprake van een zeer slechte staat van onderhoud en of een eenzijdige woningvoorraad. De grootschalige renovatie en sloop/nieuwbouw is de echte kwaliteitssprong, waarmee de gewenste hogere en middeninkomens kunnen worden aangetrokken.

	Korte termijn t/m 2017		Lange termijn 2017 - 2030		Totaal
	sloop	samenvoegen / kluswoningen	sloop	samenvoegen / kluswoningen	
Afrikaanderwijk	0	0	50	0	50
Bloemhof	350	150	250	150	900
Carnisse	450	100	1.550	450	2.550
Feijenoord	0	0	0	0	0
Hillesluis	250	100	100	200	650
Oud-Charlois	150	300	150	1.100	1.700
Tarwewijk	250	100	450	100	900
<b>Totaal Focuswijken</b>	<b>1.450</b>	<b>750</b>	<b>2.550</b>	<b>2.000</b>	<b>6.750</b>
Overig Feijenoord	0	0	0	0	0
Overig Charlois	0	0	0	1.100	1.100
Overig IJsselmonde	0	0	0	2.150	2.150
<b>Totaal Tuinsteden</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>3.250</b>	<b>3.250</b>
<b>Totaal</b>	<b>1.450</b>	<b>750</b>	<b>2.550</b>	<b>5.250</b>	<b>10.000</b>

Particuliere woningvoorraad: grootschalige opgave

In de eerste jaren van het NPRZ lag het zwaartepunt van de aandacht op de pijlers School en Werk. Vanuit het gemeentelijke programma particuliere woningvoorraad zijn in de vorige collegeperiode 2010-2014 reeds 2.600 woningen verbeterd. Voor de collegeperiode 2014-2018 staan nog eens 3.000 woningen in de planning. Daarbij wordt met twee hoofdarrangementen gewerkt, te weten nazorg (gericht op versterking van beheer en handhaving) en projectmatige aanpak VVE010 (die gericht is op versterken beheer en wegwerken achterstallig onderhoud). (zie Uitvoeringsprogramma particuliere woningvoorraad 2015-2018).

De grondige aanpak van de particuliere voorraad heeft een grote onrendabele top. Bij het oplossen hiervan is nog slechts beperkt voortgang geboekt. Voor deze categorie wordt nu gewerkt aan financiering van een programma van 1.500 woningen voor de periode 2015-2018 (tabel in bijlage).

*'De komende jaren investeren de woningcorporaties samen ruim 400 miljoen euro in de herontwikkeling van aantrekkelijke woonwijken op Zuid. We vervangen bijvoorbeeld, waar nodig, kleine sociale woningen door vrije sector huurwoningen en koopwoningen. Dat maakt het woningaanbod gevarieerder. Zo worden deze gebieden interessanter voor investeringen door commerciële partijen.'*

**Maria Molenaar, voorzitter Raad van Bestuur van Woonstad Rotterdam**

Tegelijkertijd hebben corporaties afgesproken tot en met 2018 in elk geval 1.400 woningen per jaar aan te pakken en 494 miljoen euro te investeren. Bovendien is gezorgd voor afgesproken handelingsperspectieven per focuswijk, en visie, ontwikkelstrategie en financieringsaanpak voor de aanpak van de woningvoorraad (verwoord in het Ruimtelijk Perspectief Rotterdam Zuid, 2014) (zie [www.rotterdam.nl/nprz](http://www.rotterdam.nl/nprz) ook voor de handelingsperspectieven).

De voortgang in basisverbetering in de particuliere voorraad en in de aanpak van de corporatievoorraad ligt qua aantallen in lijn met de afspraken. Het lopende programma overziend, is te concluderen dat momenteel investeringen plaatsvinden in het op orde brengen van bestaande woningen, waarbij de aandacht vooral uitgaat naar de voorraad in de tuinsteden (corporaties) en de focuswijken in Charlois (gemeentelijk programma). De kwaliteitsslag naar een woningvoorraad met een grotere diversiteit (door vooral sloop-nieuwbouw en ook in de

vorm van kluswoningen en samenvoegingen) is nog maar beperkt op gang gekomen, zeker in de focuswijken.

<b>Start nieuwbouw koopwoningen en vrije sector huurwoningen per wijk, 2015-2018</b>				
<b>gebied</b>	<b>Wijk</b>	<b>vrije sector HUUR</b>	<b>KOOP</b>	<b>TOTAAL</b>
Feijenoord	Noordereiland	0	45	
Feijenoord	Kop van Feijenoord - Entrepot	52	45	
Feijenoord	Feijenoord	14	145	
Feijenoord	Katendrecht	256	256	
Feijenoord	Afrikaanderwijk	63	185	
Feijenoord	Hillesluis	0	9	
Feijenoord	Vreewijk	0	32	
<b>Totaal nieuwbouw FEIJENOORD</b>		<b>385</b>	<b>717</b>	
Charlois	Oud-Charlois	21	33	
Charlois	Tarwewijk	0	13	
Charlois	Wielewaal	200	55	
Charlois	Pendrecht	25	70	
Charlois	Zuidwijk	0	69	
Charlois	Heijplaat	0	60	
Charlois	Zuiderpark	0	95	
<b>Totaal nieuwbouw CHARLOIS</b>		<b>246</b>	<b>395</b>	<b>641</b>
IJsselmonde	Oud IJsselmonde	0	39	
IJsselmonde	Groot IJsselmonde	0	68	
IJsselmonde	Lombardijen	0	111	
<b>Totaal nieuwbouw IJSSELMONDE</b>		<b>0</b>	<b>218</b>	<b>218</b>
<b>Totaal nieuwbouw CHARLOIS, FEIJENOORD EN IJSSELMONDE</b>		<b>631</b>	<b>1330</b>	<b>1961</b>

Hiermee is het beoogde tussendoel in de verhouding tussen lage, midden- en hoge inkomens in 2018 realiseerbaar.

### **Focus tot 2018**

Met de investeringen van de corporaties de komende jaren op Zuid, de investeringen in Hart van Zuid en Stadionpark en de private/overige investeringen in woningbouw en werklocaties wordt tot en met 2018 maar liefst 1,3 miljard euro geïnvesteerd op Zuid. Daarmee zijn we op de goede weg. De inzet voor de komende periode is gericht op een praktisch en breed gedeeld plan om de verdere financiering van de grondige aanpak van de particuliere voorraad mogelijk te maken. Op lange termijn is er ook behoefte aan financiering voor infrastructurele ingrepen, het doorzetten van de corporatieaanpak na 2018 en de continuering van de verbetering van de particuliere voorraad. Dit kan voor een deel door financiering door overheden, maar tegelijkertijd is het nodig private investeerders te vinden en nieuwe vormen van samenwerking te onderzoeken.

### **Vestia**

Vestia en de gemeente brengen de projecten in beeld van de oorspronkelijke opgave, waarbij een vertaalslag wordt gemaakt naar de realiteit van nu.

*'Met Social Return on Investment willen we als corporaties mensen die geen werk hebben aan het werk helpen. Niet door hen zelf aan te trekken, maar door alle partijen waarmee we samenwerken te vragen dat te doen. Wie dat het beste voor elkaar krijgt, heeft bij ons een streepje voor. We beginnen daarmee op Zuid, maar willen dat naar heel Rotterdam uitbreiden. Het mooiste is wanneer straks ook onze eigen bewoners daarvan profiteren.'*

**Henk Rotgans, directeur Onderhoud en Ontwikkeling bij Havensteder**





## 5.1 Wat gaan we doen?

Het gebied van het NPRZ is te verdelen in drie delen, zoals deze ook in het Ruimtelijke Perspectief zijn onderscheiden. Voor elk gebied zijn de sleutelbouw- en sleutelbeheerprojecten aangegeven. Voor meer informatie over de ambities per wijk wordt verwezen naar de handelingsperspectieven. Vervolgens komt aan het eind van dit hoofdstuk een aantal thematische, gebiedsoverstijgende onderwerpen aan bod, te weten de kwaliteit van de openbare ruimte, bereikbaarheid, handhaving, instroomregulering met behulp van de Rotterdamwet en woonruimteverdeling, en de Stadsregio.



### Het rode gebied: centrumstedelijk wonen op de Kop van Zuid

Op de Wilhelminapier en in het gebied tussen Laan op Zuid en de Rijnhaven is het milieu dynamisch, levendig en hoogstedelijk. De opgave voor de komende jaren is het versterken en verder laten 'uitlopen' van dit milieu richting Afrikaanderwijk en Feijenoord. Het afmaken van de Wilhelminapier, de verdere ontwikkeling van Katendrecht, de doorontwikkeling van de Afrikaanderwijk en Parkstad hebben prioriteit. Het verbeteren van verbindingen in het gebied en van de verbindingen met de omgeving zorgt voor meer economische vitaliteit en draagt bij aan het versterken van dit aantrekkelijke centrumstedelijk milieu.

*'In onze stad is in 2014, na een lange periode van neergang, weer meer gebouwd dan de jaren ervoor. Uitschieters waren Feijenoord en Charlois. Op Zuid dus. Dat mooie resultaat toont aan dat de samenwerkende partijen hun beloftes over het versterken en verbeteren van de woningvoorraad op Zuid waarmaken. Maar we zijn er nog niet. Verbeteren van de particuliere voorraad is ook een grote uitdaging. Daárin moeten we de komende jaren onze tanden zetten.'*

**Ronald Schneider, wethouder Stedelijke Ontwikkeling en Integratie**

Er is door publieke en private partijen de afgelopen decennia al fors geïnvesteerd in de randvoorwaarden die dit gebied tot een aantrekkelijk woon- en werkmilieu maken. Private partijen krijgen het initiatief dit woonmilieu verder te ontwikkelen. De gemeente faciliteert en investeert nog wel in de openbare ruimte en het voorzieningenaanbod.

	Mijlpaal	Actiehouder	overige partners	Gegevens project
Sleutelbouwprojecten Torens WHP	Start bouw 2014 Seattle Boston, Pakhuismeesteren	Gemeente	VOF Pier 3, TCN, vGinneken, Volker Wessels	220 woningen, horeca, en buitenruimte





	Mijlpaal	Actiehouder	overige partners	Gegevens project
Huis op Zuid	Start bouw 2016	Gemeente	Woonbron	Nieuwbouw 42 woningen en voorzieningen als sporthal, zwembad, onderwijs, bedrijven en buitenruimte
Oostelijk deel Afrikaanderwijk	Gebiedsafspraken vastgesteld 2015	Vestia	Gemeente	
Pols van Katendrecht	Bij opstellen UP nog ongewis wanneer start (her)bouw van de verschillende projecten plaatsvindt	Gemeente	Heijmans-Proper Stok, Stebru, Shanghai Construction Group Woonstad	ECC, Fenixloodsen (200 woningen en diverse functies per loods), Santos, Groene Kaap, Kaap Belvédère
Hof aan de Hef / Kaapvaarder	Start bouw 2015	Woonstad Rotterdam		32 woningen, historiserend, herenhuizen en appartementen en buitenruimte
Kop van Feijenoord	Start bouw 2015	Marktpartijen	Woonstad Rotterdam, gemeente	Ruim 400 koopwoningen door marktpartijen, upgrading Stampioenblokken WSR, buitenruimte Kop van Zuid-niveau door gemeente
<i>Sleutelbeheerprojecten</i> Proeftuin Feijenoord	MKBA 2015	Vitale kernen Feijenoord	Gemeente, Woonstad Rotterdam	Boegbeeld participatiesamenleving, waar een grote diversiteit van vitale kernen gezamenlijke activiteiten ontplooiën.

### Het oranje gebied: rustig stedelijk milieu stadswijken

Binnen de stadswijken (het oranje gedeelte op de kaart) is behoefte aan een groter verschil tussen levendige en rustige delen en een zekere kritische massa aan woning- en voorzieningenaanbod dat aansluit bij een grotere diversiteit aan doelgroepen. In de wijken Oud Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Bloemhof en Hillesluis is het creëren van echt rustige woonmilieus de opgave. Daarmee ontstaat meer onderscheid en trekken ze diverse doelgroepen.

In tegenstelling tot de grote investeringen in het centrumstedelijke en groenstedelijke milieu komen de stadswijken van Zuid er bekaaid vanaf. In deze wijken ligt de grootste opgave om tot vernieuwing te komen. De overheersing van kleine, gestapelde woningen in particulier eigendom vormt hier het knelpunt.

	Mijlpaal	Actiehouder	overige partners	Gegevens project
<i>Sleutelbouwproject</i> Mijnkintbuurt, blok 1 en 2	Businesscase vastgesteld 2015 Start verwerving 2015	Woonstad Rotterdam	Gemeente	Herstructurering, grondige aanpak particuliere voorraad ca 170 woningen.
Urkersingel, Carnisse	Start verwerving 2015		Gemeente, Woonbron	3e partij nodig; grondige ingreep in particuliere woningvoorraad, ca 160 woningen.
Tarwewijk campus zone en verbinding rivier	Start bouw gymzaal 2015; Uitbreiding Tarwewijk 2016; Start Herinrichting Balkon 2016	Gemeente	Van Waning	Balkon aan de Maas herinrichting, bouw gymzaal en uitbreiding Tarwewijk.
Woonblok/straat Vogelbuurt / Eilandenbuurt	2017	Woonbron	Gemeente Bewoners	Pilot transformatie
Beijerlandse laan	Start verwerving 2015	Apron	Gemeente	Aanpak kop Beijerlandse laan, commerciële ruimten





	Mijlpaal	Actiehouder	Overige partners	Gegevens project
Kindercampus Bloemhof en omgeving	Start bouw 2016	Gemeente en Woonstad Rotterdam	Gemeente en Woonstad Rotterdam	Vastgoedontwikkeling: nieuwe basisschool en twee gymzalen, herinrichting buitenruimte, renovatie twee basisscholen; aangrenzende nieuwbouw woningen door Woonstad, renovatie naastgelegen woningbezit door Vestia en gemeente.
Vorbereiden Bloemhof (midden, west en zuid)	Start terugkoop 2015	Woonstad Rotterdam	Gemeente	Terugkoop MVE woningen tbv herontwikkeling tzt; Gemeente verkoopt geen cruciaal vastgoed Ontwikkelen strategie aanpak particuliere voorraad.
Dahliablok	Start verwerving 2015	Gemeente	ntb	50 woningen grote ingreep particuliere voorraad
Walravenbuurt	Start aanpak 2015	Gemeente, Woonstad		Sloop – nieuwbouw (corpo en particulier bezit) en reno / beheer particulier
gymzaal Bloemhof				
Herbestemming schoolgebouwen		Gemeente		Herbestemming leegkomende scholen.
Gebiedsgerichte aanpak Rieder Zuid	Start bouw 2019	Woonstad Rotterdam	Gemeente	Passieve terugkoop MVE, gemeente verkoopt geen cruciaal bezit, herontwikkeling woningen, buitenruimte, veiligheid, Utrechtsestraat
Gebiedsgerichte aanpak Slaghekbuur	Start bouw 2019	Woonstad Rotterdam	Gemeente	Passieve terugkoop MVE, gemeente verkoopt geen cruciaal bezit, herontwikkeling complex Woonstad, aanpak particuliere voorraad Polderlaan en Hillevliet; catch and steer kruising Polderlaan Hillevliet
<i>Sleutelbeheerprojecten</i>				
Vogelbuurt en Eilandbuurt	2015 Wijkconciërge	Gemeente / Woonbron		
Creatieve zone Oud Charlois	Renovatie Lalelimoskee 2015 Renovatie NAC 2017	Gemeente, Woonstad Rotterdam		Prolongeren afspraken huurprijzen bedrijfsruimten, voorrang creatieven woningen / bedrijfsruimten corporatie (incl. uitzondering Rotterdamwet), veiligheid, renovatie corporatiebezit NAC, uitstraling verbeteren particulier bezit
Sturen op veiligheid Bloemhof en Hillesluis		Woonstad Rotterdam		Instroom en intensievere inzet op veiligheid

### Het groene gebied: Zuidelijke Tuinsteden

De tuinsteden Pendrecht, Zuidwijk, Lombardijen en Groot-IJsselmonde vormen, samen met de tuindorpen Vreewijk en Wielewaal, het groenstedelijk woonmilieu op Zuid (het groene gedeelte op de kaart). De kwaliteit van dit woonmilieu wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van veel groen. De transformatie van een grotendeels gestapelde voorraad naar een woonmilieu met veel meer eengezinswoningen staat centraal. Vanaf begin jaren 2000 wordt al gewerkt aan een grootschalige herstructurering van de tuinsteden op Zuid. Per saldo vindt in de tuinsteden op de lange termijn een verdunningsslag plaats.

Tot 2020 vindt naast de sloop en nieuwbouw in de tuinsteden ook renovatie van corporatiebezit plaats. Prioriteit ligt bij het afmaken van de in gang gezette herstructurering in Pendrecht en Zuidwijk door de corporaties. Nieuwbouw in Lombardijen en Hordijkerveld is voorlopig vertraagd, zie echter ook de paragraaf Financiering. De corporaties nemen het initiatief voor transformatie van Vreewijk en Wielewaal naar moderne groenstedelijke milieus. Na 2020 zal





de transformatie van gestapeld naar grondgebonden doorgaan. De gemeente stimuleert en faciliteert dit proces en doet aansluitend investeringen in de buitenruimte, waterberging en voorzieningenaanbod.

	Mijlpaal	Actiehouder	Overige partners	Gegevens project
<i>Sleutelbouwprojecten</i> SROI Stadionpark	Uitwerking SROI-kader 2015	Feyenoord	Gemeente	(Top) sportvoorzieningen
Aanpak Dordtsestraat-weg	Gebiedsafspraken vastgesteld 2015	Havensteder	Gemeente	
Wielewaal	Start bouw fase 1 2015	Woonstad	Gemeente	Nieuwbouw 110 woningen en buitenruimte
Zuiderziekenhuis				Ontmanteling ziekenhuis, ontwikkeling tot woningen en onderwijsvoorziening
Vreewijk		Havensteder	Gemeente	Verbeterprogramma Vreewijk, incl buitenruimte
<i>Sleutelbeheerprojecten</i> Rondom zuidelijke entree Beverwaard	2017	Woonstad / Woonbron	Gemeente	Renovatie en herinrichting

### Kwaliteit openbare ruimte

Een groene en kindvriendelijke openbare ruimte is essentieel voor een aantrekkelijk woonmilieu en zorgt niet alleen voor een goed woonklimaat, maar nodigt ook uit om te ontmoeten en bewegen. Basis voor de kwaliteit van de openbare ruimte is het principe schoon, heel en veilig.

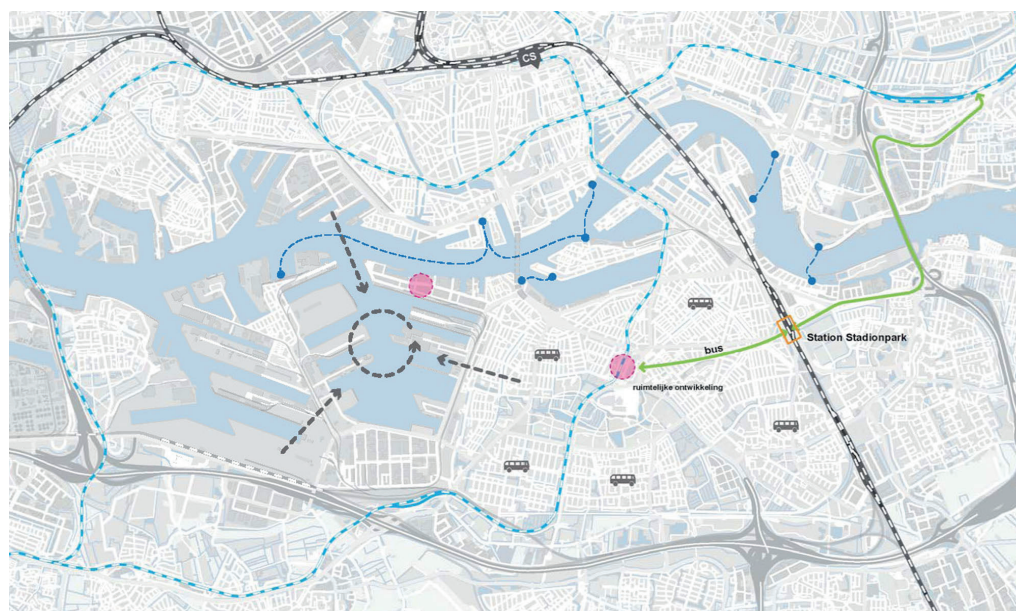
De hoofdpogaven:

1. het vinden van een juiste balans in gebruik, met nadruk op het aspect van vergroening;
2. het leggen van de relatie tussen de kwaliteit van de wijken onderling;
3. het maken van de verbinding met het omliggende landschap van rivier park en buitengebied.

Dit vertaalt zich in het kader van dit uitvoeringsplan in een aantal concrete opgaven, die vooraf gelden voor de stadswijken van Charlois en Feijenoord.

### Bereikbaarheid

In het verlengde van de hoofdoelen 'aantrekkelijke woonstad' en 'sterke economie' staat een goede balans tussen de kwaliteit van de bereikbaarheid en de kwaliteit van leven de komende periode centraal. Aangezien de financiële middelen voor structurele uitbreiding van de infrastructuur op Zuid de komende vier jaar beperkt zijn, ligt het hoofdaccent op het zo goed mogelijk benutten van het bestaande netwerk en het stimuleren van de kracht van de markt.





## Hoofdpogaven en activiteiten voor het versterken van de bereikbaarheid OV bereikbaarheid

Lange termijn	Nieuwe tram of metrotangent tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en mogelijk verder via Stadshavens
Korte termijn	Netwerkstudie 3e stadsbrug met SR, (belang richting Rijk vastleggen in BO-MIRT)
	Aansluiten bij investeringen gebiedsontwikkeling Hart van Zuid (busstation), Nieuwe Kuip/sportcampus Stadionpark (stedenbaan station Stadionpark) Kleinschalig vervoer en verbeteren voor en natransport naar huidige OV halten (Beter Benutten Vervolg 2015-2018 (kwaliteit OV-station Maashaven))
Auto bereikbaarheid	Mogelijk een versnelling van huidige tramlijn 25 en 23 en juiste balans leefomgeving
	Aandacht voor de OV-bereikbaarheid naar werklocaties zoals de Waalhaven en omgeving en Greenery in Barendrecht. Het verbeteren van het OV-knooppunt Hart van Zuid en de OV-verbindingen naar het Westland zijn belangrijke opgaven.
Overige activiteiten	De drie stedelijke oeververbindingen naar Zuid zijn kwetsbare schakels in het verkeersnetwerk. De Erasmusbrug is 'vol', de Maastunnel zal rond 2018 een jaar dicht moeten vanwege onderhoud, alleen de Willemsbrug beschikt nog over capaciteit voor OV en fietsverkeer. Op lange termijn kan een nieuwe multimodale oeververbinding ter hoogte van Feijenoord hiervoor een oplossing bieden.
	Aansluitingen op rijkswegen A15 en A16 in IJsselmonde hebben onvoldoende capaciteit wat betreft de ontwikkeling van Nieuw Reijerwaard ter hoogte van de IJsselmondseknop. Reconstructie is noodzakelijk.
	Verbetering langzaamverkeersroutes en oversteekbaarheid, van onder meer de Pleinweg (die geen ondertunneling krijgt).
	Ontwikkeling mobiliteitsmarkt verkeersonderneming: zoektocht naar klantgroepen particuliere partijen bieden mobiliteitsdiensten aan.
	Rotterdam Elektrisch: aansluiten op particuliere oplaadinfrastructuur.
	World Expo.

### Aanpak winkelgebieden

Toenemende leegstand, en soms zelfs verloedering zijn uitingen van problematiek van winkelgebieden. In de stedelijke detailhandelsnota (november 2013 aldaar vastgesteld) zijn toekomstbestendige winkelgebieden in beeld gebracht. Deze gebieden moeten worden versterkt. Gebieden die dat perspectief niet hebben zouden moeten worden getransformeerd naar andere functies. In de stedelijke aanpak winkelgebieden 2014-2018 zijn voor het NPRZ-gebied Kolkenaanpak (Stevensweg, Putsebocht, Riederlaan in relatie tot de versterking van de Boulevard Zuid) en Plein 1953 geselecteerd. In gesprek met ondernemers, eigenaren en andere stakeholders wordt de bereidwilligheid om te gaan investeren, en om zich te gaan organiseren onderzocht.

### Handhaving

Een goed investeringsklimaat voor woning- en vastgoedeigenaren is gebaat bij een streng en sluitend handhavingsbeleid. Met name in de gebieden waar veel achterstallig onderhoud is en een structurele eigenaargerichte aanpak nog ontbreekt, ligt verloedering op de loer. Stevige handhaving die leidt tot beter onderhoud en beheer draagt bij aan de bestrijding van illegale praktijken als hennepsteelt en illegale kamerverhuur. De gemeente garandeert daarom de volgende werkzaamheden:

- efficiënte klachtbehandeling (gericht op onderhoud en gebruik van woningen);
- handhaven op en beëindigen van illegale verblijfsinrichtingen;
- handhaven op illegale bouw en legaal gebruik conform het bestemmingsplan;
- het ontmantelen van hennepwekerijen.





Handhaving op deze overtredingen gebeurt enerzijds reactief op basis van meldingen en anderzijds door betere afstemming van beschikbare informatie binnen de gemeente en de andere partners van het NPRZ. De betrokken onderdelen van de gemeente (Stadsontwikkeling (Toezicht Gebouwen), Stadsbeheer (met onder meer de GBA-teams), Publiekszaken Rotterdam (PZR) en de directie Veilig) vormen wijkgerichte interventieteams om woonoverlast mede ten gevolge van deze overtredingen tegen te gaan. Daarnaast blijft een juiste verstrekking (en effectieve controle) van huisvestingsvergunningen in de wijken waarin de Rotterdamwet geldt van groot belang. De, op verzoek van Rotterdam, aangescherpte landelijke regelgeving voor huisjesmelkers is per 1 januari 2015 van kracht en de gemeente gaat deze begin 2015 ook daadwerkelijk gebruiken.

### **Instroomregulering via Rotterdamwet en woonruimteverdeling**

In alle focuswijken behalve de Afrikaanderwijk en Feijenoord is de Rotterdamwet van toepassing. Deze regulering draagt bij aan het verminderen van de instroom van nieuwe kansarme bewoners, en betere beschikbaarheid van een aantrekkelijk woningaanbod voor woningzoekenden met inkomen uit werk. Met het NPRZ zijn er ook aanvullende investeringen in de woningvoorraad op Zuid mogelijk gemaakt. De hiermee opgeknapte huurwoningen en nieuwbouwwoningen (eveneens in de huursector) zijn aantrekkelijk voor zittende bewoners, maar bieden ook de mogelijkheid om nieuwe bewoners aan Zuid te binden. Uit onderzoek naar omvangrijke herstructureringsopgaven uit het recente verleden, maar natuurlijk ook uit de visitatie van Deetman/Mans, is onder meer gebleken dat het extra woongenot door nieuwbouw of renovatie niet evenredig neerslaat in de wijken. Overleg met NPRZ-partners als corporaties en gemeente staat op de agenda om te zien of het mogelijk is in specifieke straten of complexen voorrang te verlenen aan nieuwe en zittende bewoners die een toegevoegde (sociaal-economische) waarde vormen voor de buurt, waaronder bewoners die bereid zijn iets terug te doen voor hun uitkering. Daarnaast is het wenselijk om de bereikbaarheid van aantrekkelijke woningen voor jonge starters (hoge opleiding, (nog) laag inkomen) te vergroten. Bezien zal moeten worden hoe één en ander gerealiseerd kan worden binnen de strengere grenzen van de nieuwe Huisvestingswet 2014 en de mogelijkheden van de Rotterdamwet.

---

*'De samenwerking met alle betrokkenen in Rotterdam heeft zijn vruchten afgeworpen. Er is veel wetgeving gerealiseerd of in voorbereiding waarmee Rotterdam-Zuid uit de voeten kan én waaraan ook andere gebieden met problemen wat hebben. Het wordt makkelijker om malafide huisjesmelkerij aan te pakken en er is een investeringsaftrek. Gezien de bijzondere opgave waarvoor Rotterdam-Zuid staat, zet het Rijk ook de komende periode de samenwerking net zo intensief voort.'*

*Stef Blok, minister Wonen en Rijksdienst*

---

### **Stadsregio**

Begin 2014 is de regionale woonvisie vastgesteld. Deze omvat een aantal woningmarkt afspraken, op subregionaal niveau overeengekomen tussen gemeenten en aldaar werkzame corporaties, voor de periode tot 2020. In de subregio Zuid (dat geheel Rotterdam-Zuid en de BAR-gemeenten Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk omvat) is vastgelegd dat de woningvoorraad in het NPRZ-gebied meer in balans zal worden gebracht.

Voor geheel Rotterdam-Zuid is een afname van de sociale voorraad vastgelegd van 80 naar 73 procent. Daarbij moet worden aangetekend dat de sociale voorraad in de afspraken is gedefinieerd als alle corporatiewoningen, plus koop- en particuliere huurwoningen met een WOZ-waarde onder 140.000 euro. De afname is in lijn met het NPRZ en dit zal op basis van de gebruikelijke monitoring worden gevolgd. Bij vrijkomende sociale huurwoningen zullen corporaties in buurgemeenten deze zoveel mogelijk aan de doelgroep toewijzen. Dit biedt Rotterdammers bij herstructurering meer kans om ook buiten de stad een betaalbare woning te vinden. Verder is vastgelegd dat gemeenten hun planaanbod jaarlijks in gezamenlijkheid screenen om onderlinge concurrentie te voorkomen. Uitgangspunt is dat woningen in principe gebouwd worden voor de lokale woningbehoefte. Tot slot is overeengekomen dat de gemeente Rotterdam zorg draagt voor goede kennis- en informatie-uitwisseling met andere tekenende partijen.

### **Financiering**

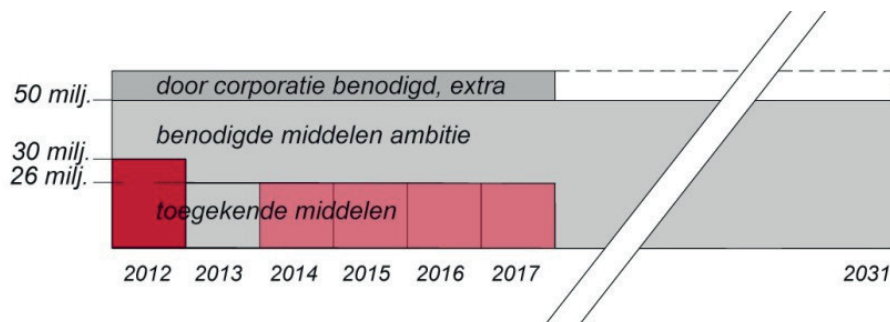
In het vorige uitvoeringsplan was aangegeven dat voor de aanpak particuliere voorraad 1 miljard euro, ofwel 50 miljoen euro per jaar, nodig is, en gesteld was dat deze financiering zou komen vanuit de corporatiesector, het Rijk en Europa. Veel is al mogelijk gemaakt, zoals het rijksconvenant Vestia-projecten (30 miljoen euro, 2012) en extra middelen uit de verhuurders-







heffing (waarvan (minimaal) ruim 45 miljoen euro is bestemd voor Zuid, 2013-2017). Toch blijft er nog een verschil tussen de beschikbare en benodigde middelen.



Schema: benodigde middelen voor aanpak woningvoorraad (35.000 woningen) in relatie tot de toegekende middelen

Het op peil houden van de investeringen door gemeente en corporaties is een forse opgave in de komende periode. Meer geld om te investeren vanuit de publieke en private hoek is van groot belang voor de verdere ontwikkeling van Zuid. Om deze investeringen mogelijk te maken staan voor de komende periode de volgende voornemens op stapel:

- Belangstelling van marktpartijen creëren.
- Benutten van extra mogelijkheden die de verhuurdersheffing van het Rijk biedt.
- Uitwerken mogelijkheden Novelle in samenwerking met alle betrokken NPRZ-partners.
- Inbreng van de gemeente.

#### Belangstelling marktpartijen creëren

Voor marktpartijen is investeren in delen van Rotterdam-Zuid steeds aantrekkelijker geworden. Rotterdam als geheel zit in de lift en de Kop van Zuid en Katendrecht zijn iconisch voor het succes. Het is te verwachten dat deze interesse zal leiden tot investeringen de komende jaren. Voor de komende periode van het NPRZ geldt dat deze private middelen van steeds groter belang zullen zijn. Het gaat daarbij om het maken van aantrekkelijke investeringsvoorwaarden waaraan investeerders zich willen binden.

Voor de beschikbaarheid van kapitaal kan de gemeente niet alleen kijken naar de private investeerders. De verwachting is dat ook de gemeente hier een eerste stap zal moeten zetten. Hiervoor kan de gemeente ervoor kiezen haar 'privaatrechtelijke' instrumentarium verder uit te breiden, in de vorm van een investeringsfonds voor ontwikkelingen op Zuid met de middelen die beschikbaar komen vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)/Kansen voor West. Dit kan de beschikbaarheid van kapitaal voor bijvoorbeeld ondernemers toegankelijker maken (naar het voorbeeld van het Fonds voor Ruimtelijke Economie Den Haag). Ook is te denken aan een fonds om leningen te verstrekken, waardoor starters op de woningmarkt met een inkomen vanaf 30.000 euro op jaarbasis in staat worden gesteld zelf een unieke woning te bouwen.

#### Zelfbouw

Zelfbouw is bij uitstek een geschikt instrument om midden- en hogere inkomens van dienst te zijn in hun woonwensen en te binden aan een gebied. Voordeel van deze ontwikkelvorm is dat deze nieuwe markten en nieuw kapitaal aanboort in zowel de planontwikkeling als realisatie. Er zijn een aantal verschillende type locaties te onderscheiden in de NPRZ-wijken die hiervoor in aanmerking komen, variërend van kleine plots in de oude wijken (bijvoorbeeld op Feijenoord, Charlois en Katendrecht) tot grotere plots in bijvoorbeeld Parkstad en de Zuidelijke Tuinsteden. In het bestaande vastgoed liggen er tevens kansen, bijvoorbeeld door het verkopen van appartementen of scholen voor kluswoningen.

#### Benutten extra mogelijkheden verhuurdersheffing Rijk

Vanwege de nog steeds relatief lage waardering van kopers en huurders in de midden- en hogere inkomensklasse, zijn investeringen in een verdere verbetering van de woningvoorraad nog steeds relatief onaantrekkelijk. Daar waar al woningen staan, zoals in de focuswijken veelal het geval is, zijn de kosten vanwege de noodzakelijke verdunning nog hoger. Daarom is er in 2013 een aftrekregeling behorende bij de verhuurdersheffing ingesteld, die de mogelijkheid geeft de benodigde extra investeringen in de huurwoningvoorraad op Zuid (afhankelijk van het type ingreep 10.000 of 15.000 euro) af te trekken van de te betalen heffing. Voor de corporaties van Rotterdam-Zuid betekent dit een bedrag van minstens 15 miljoen euro aan





af trek per jaar. Met dit bedrag worden extra investeringen gedaan. Ook voor andere grote verhuurders is deze aftrek mogelijk. Een vlotverlopende en structurele toepassing van deze faciliteit moet in de komende periode worden gewaarborgd.

Voor andere projectmogelijkheden is een brochure opgesteld, waarin voor de komende 8 jaar wordt weergegeven welke investeringen al afgesproken zijn, welke kansrijk zijn en voor welke nog investeerders worden gezocht. Te zien is dat er door heel Zuid heen op allerlei plekken investeringen plaatsvinden en er ook een scala aan mogelijkheden ligt voor belangstellenden. In overleg met corporaties, gemeente en Rijk wordt in de eerste helft van 2015 uitgewerkt op welke wijze deze projecten zijn te financieren en van start kunnen gaan.

#### **Daadwerkelijke realisatie van verliesgevende investeringen in de woningvoorraad**

De transformatie van de woningvoorraad is over het algemeen fors verliesgevend, omdat er verworven en gesloopt moet worden en in lagere dichtheden wordt teruggebouwd. De woningcorporaties, gemeente en Rijk zijn op dit vlak de meest betrokken NPRZ-partners. De novelle van de herziening Woningwet heeft ruimte gecreëerd om investeringen in een betere woningvoorraad in Rotterdam-Zuid mogelijk te maken. Deze ruimte is voor Rotterdam-Zuid en krimpgebieden twee maal zo groot als voor de rest van het land, en komt neer op 500 miljoen euro voor 10 jaar. Bij de Tweede Kamerbehandeling is deze grens met een motie vervallen. Als het nodig is, zouden zelfs extra verliezen mogen worden genomen, mits het toezicht dat toestaat.

Gemeente, Rijk en corporaties gaan in de eerste helft van 2015 gezamenlijk uitzoeken op welke wijze deze mogelijkheid te benutten is, in combinatie met een extra bijdrage vanuit de gemeente Rotterdam.

#### **Inbreng Gemeente Rotterdam**

Vanuit de gemeente Rotterdam komen er middelen beschikbaar voor een nieuw Programma Duurzaam, met als aandachtspunten onder meer groenere wijken en betere fietspaden, het Uitvoeringsprogramma Particuliere Woningvoorraad en inzet van interventieteams in de particuliere woningverbetering.

De investeringsmiddelen van de gemeente Rotterdam lopen echter terug. De laatste tranche middelen van het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing (ISV), die sinds 2000 van het Rijk kwam voor stedelijke vernieuwing, is in 2014 ontvangen. Jaarlijks werd circa 42 miljoen euro per jaar geïnvesteerd, waarvan een groot aandeel in Rotterdam-Zuid.

Voor de periode 2015-2018 heeft de gemeente een Meerjaren Investeringsplanning opgesteld. Naar verwachting is in deze periode van 4 jaar in totaal ongeveer 160 miljoen euro beschikbaar voor investeringen (onder voorbehoud van invulling van de bezuinigingsopgaven). Het grootste deel van dit bedrag is gereserveerd voor het nakomen van verplichtingen die al zijn aangegaan (onder meer voor de investeringen in Hart van Zuid (circa 85 miljoen euro tot en met 2018) en de Sportcampus (circa 20 miljoen euro tot en met 2018)).

Ongeveer 40 miljoen euro van de te investeren middelen in de komende collegeperiode is bestemd voor de hefboombudgetten waarover de gemeente jaarlijks besluit. Het gaat hier om relatief kleine investeringen waarmee de gemeente (grote) investeringen van derden in de stad wil faciliteren. Van deze 40 miljoen euro is 11 miljoen euro bestemd voor investeringen in Rotterdam-Zuid. Verder dragen de opheffing van de Stadsregio Rotterdam en daarmee de jaarlijkse investeringen onder meer in Rotterdam-Zuid, en de bezuinigingen van de gemeente Rotterdam vanwege de verslechterde financiële situatie bij aan het slinken van de beschikbare middelen.

Aanvullende investeringsmiddelen zijn evenwel van groot belang voor de verdere ontwikkeling van Zuid. Het naar G4-niveau tillen van Rotterdam-Zuid vraagt daarbij ook een extra bijdrage van de gemeente. De gemeente heeft op zich genomen, nu Rijk en corporaties voor zichzelf en voor elkaar mogelijkheden ten behoeve van Rotterdam-Zuid hebben gecreëerd, ook zelf de zoektocht naar een bijdrage te doen.

#### *Europese subsidies*

Voor de private investeringsmiddelen geldt vooral dat de projecten en initiatieven op Zuid optimaal gebruik moeten maken van de beschikbare Europese middelen en dan met name de nieuwe tranche uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), waarin





voor Rotterdam-Zuid en Stadshavens circa 21,8 miljoen euro is toegewezen voor de periode 2014–2020. Dit bedrag is beschikbaar voor de volgende prioriteiten: innovatie, 'low carbon' en vestigingsklimaat/arbeidsmarkt in het uitvoeringsprogramma GTI (Geïntegreerde Territoriale Investering). Daarnaast zijn er andere Europese subsidies beschikbaar waarvan Rotterdam-Zuid gebruik kan maken, mits aan de voorwaarden wordt voldaan.

#### **Eventuele aanpassingen wet- en regelgeving**

In de afgelopen periode zijn op landelijk niveau wetten aangepast om huisjesmelkers beter aan te kunnen pakken en de controle op de instroom van nieuwe bewoners in aangewezen wijken te kunnen continueren. In de nieuwe uitvoeringsperiode is het voor de relevante partners (met name Rijk, gemeente en corporaties) van belang om de toepassing en bruikbaarheid in de dagelijkse praktijk van deze nieuwe regelgeving te volgen en te beoordelen. Hetzelfde geldt voor de impact van de nieuwe Huisvestingswet, de Machtigingswet VvE's en de nieuwe regelgeving rondom de veiling van woningen die het voor burgers aantrekkelijker maakt om hier voor eigen bewoning aan mee te doen.

Wat betreft nieuwe regelgeving die ook voor Zuid relevant is, gaat de aandacht momenteel uit naar het voornemen om de Rotterdamwet uit te breiden met de mogelijkheid om voor bewoning de potentiële bewoners te screenen op basis van antecedenten. Als het wetsvoorstel in consultatie gaat zullen de lokale betrokken partners hierop een bestuurlijke reactie geven. Een aandachtspunt op het snijvlak van veiligheid en leefbaarheid is de regulering van het gebruik van vaak vergunningsvrije bedrijfsruimtes in de winkelgebieden en woonwijken op Zuid. Er komt een onderzoek of het mogelijk is hier gebruik te maken van het screenen op malafide ondernemers, zodat mogelijk crimineel gebruik beter kan worden aangepakt, hierbij is te denken aan uitbreiding van het BIBOB-instrumentarium.

Voor de aanpak van de particuliere woningen is er ook sprake van juridische complexiteit: veel kleine gestapelde woningen, hebben vaak in VvE-verband te maken met een gemengde samenstelling van eigenaren (sociale en particuliere eigenaren en eigenaar-bewoners). Dit maakt een noodzakelijke verbetering/transformatie van het woonmilieu in wijken extra complex. Een onderzoek in pilotvorm moet uitwijzen of het juridische instrument van stedelijke herverkaveling hier bij een extra oplossing kan bieden.





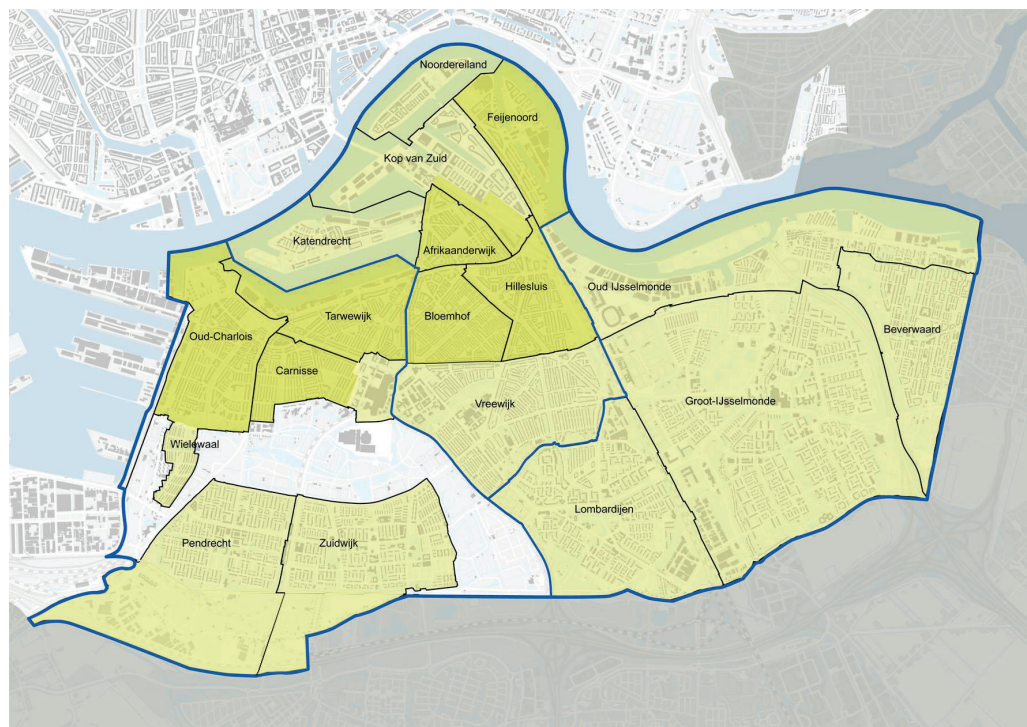






## 6. Wijkprogramma's

Op Zuid is de wijk de schaal. De gemeente werkt in de drie gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde met het NPRZ samen om in alle wijken de afgesproken resultaten te leveren en de gebiedsplannen en clusterplannen uit te voeren. Immers op deze schaal zijn ontmoetingen en verbindingen snel te maken en zijn de individuen in het wijknetwerk te overzien. Daarbij zijn de opgaven op wijkniveau behapbaar en duidelijker. Op wijkniveau is het mogelijk integraal de verantwoordelijkheid te nemen. Andere, niet gemeentelijke partijen zullen op deze wijkschaal aansluiten. Met bijvoorbeeld Antes, een grote instelling in de geestelijke gezondheidszorg, zijn hierover al afspraken gemaakt. In Zuid gaat het om zestien wijken met elk gemiddeld 13.000 bewoners.



Het wijkprogrammteam is een uitvoerend team van ambtenaren van de gemeente Rotterdam. Het team bestaat uit een vertegenwoordiging van de clusters en het gebied en heeft zijn werk in de wijk. Samen zijn ze verantwoordelijk voor de uitvoering van de afgesproken werkzaamheden zoals overeengekomen in de vorm van gebiedsplannen en DIN's (doel, inspanningen, netwerk). Het gaat dan om vragen als: loopt de uitvoering volgens planning en geeft het de verwachte effecten; zijn acties handig te combineren? Ofwel: om tactische sturing van de uitvoering op wijkniveau. Het team is hiertoe in staat, omdat de wijk zijn werkterrein is. De contacten met bewoners, ondernemers en professionals zijn direct en zonder tussenkomst. Daardoor is het veel makkelijker om slimme en integrale verbanden te leggen.

---

*'Met de nieuwe bestuurlijke indeling heeft de onderlinge samenwerking een enorme impuls gekregen. Daardoor kunnen we vanuit de gebieden alles veel beter op elkaar afstemmen. De plannen van het NPRZ en de uitvoering per wijk kunnen we nu één op één leggen en toepassen. Dat is pure winst. Ook de terugkeer van de interventieteams op Zuid en de invoering van wijkprogrammasturing zijn goede winstpunten.'*

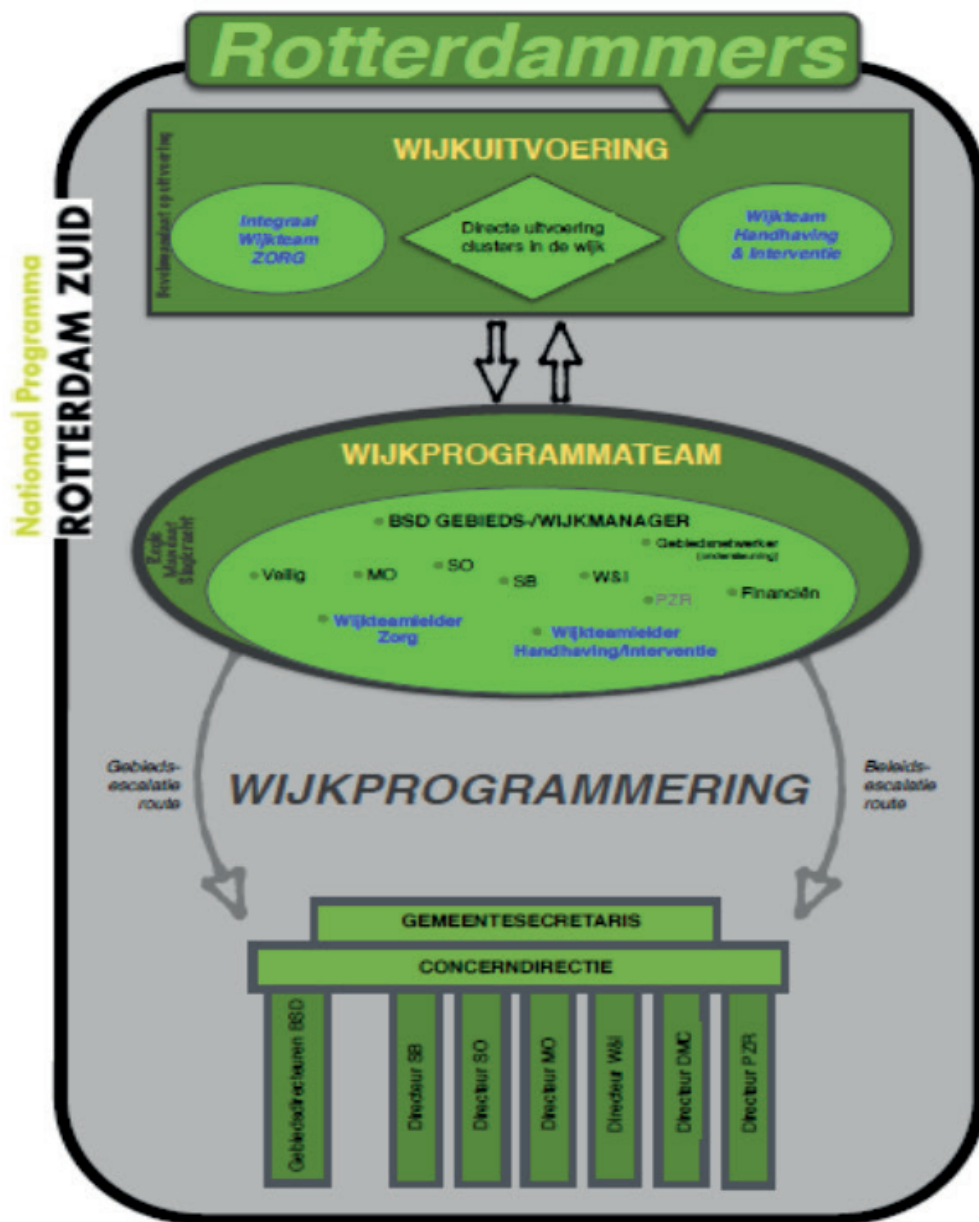
**Remco Oosterhoff, gebiedsdirecteur Charlois (en waarnemend gebiedsdirecteur IJsselmonde)**

---





Ditzelfde geldt voor het stimuleren, faciliteren en aanhaken van burgerinitiatieven op de op-  
 gaven van de wijk. Natuurlijk speelt de gebiedscommissie hierbij ook haar rol. De uitvoering  
 in de wijk gebeurt enerzijds direct door de clusters, al dan niet fysiek in de wijk. Ze koppelen  
 de resultaten die ze in een specifieke wijk behalen terug aan het wijkprogrammteam. In de  
 wijkuitvoering zijn per wijk twee type wijkteams terug te vinden. Eén is gericht op vrijwillige  
 integrale zorg, de andere op interventie en handhaving. Voor de wijkteams die zich richten  
 op zorg gelden duidelijke afspraken wat betreft de invoering. Voor de interventieteam komen  
 nadere afspraken op basis van de ervaringen met de eerste pilots (zie ook hoofdstuk Bewo-  
 ners).











# 7. Werkwijze, organisatie en governance

De partners van het NPRZ hebben in 2014 in verschillende overleggen vastgesteld dat het programma met de eerste fase van uitvoering goed op weg is. Ruimte voor verbetering is er uiteraard ook. Zicht krijgen op de integraliteit van het programma is een behoefte die breder leeft, maar ook lastig te bieden is bij de feitelijke uitvoering van activiteiten. Vorm en inhoud van te voeren overleggen en vergaderstructuren zijn ondergeschikt aan de benodigde acties en de te bereiken resultaten. Dit betekent dat er per pijler voor andere vormen van overleg gekozen kan of zal worden.

Ook in de periode 2015-2018 blijven de volgende uitgangspunten van kracht:

- De partners zelf voeren uit.
- Per pijler krijgen de belangrijkste maatregelen voorrang.
- Integraal, gebiedsgericht werken staat voorop (dus werken met integrale sociale wijkteams).
- Integrale sturing vindt plaats met behulp van wijkprogramma's om concrete doelen en het bereiken daarvan zichtbaar te maken, ofwel: integraliteit bereiken in concrete activiteiten door per wijk te werken.
- Er is beknopte ondersteuning voor monitoring, escalatie en communicatie.

## 7.1 Programmaorganisatie en uitvoering in de praktijk

Het echte 'werkapparaat' voor het NPRZ bestaat uit alle medewerkers van de partners die op Zuid actief zijn. Dit zijn dus onder meer leraren, agenten, medewerkers van de wijkteams, de zorginstellingen, de corporaties, gemeente en Rijk. Hiernaast is er ook een klein programmabureau beschikbaar voor de programmadirecteur van het NPRZ om de activiteiten op Zuid te volgen, vertragingen te signaleren en waar nodig bij partners verdere versnelling te bewerkstelligen door mee te denken en te werken aan praktische oplossingen. De wens is om de bemensing van het programmabureau compact te houden.

Het NPRZ kenmerkt zich door een zeer brede integrale aanpak (sector-overstijgend) die gericht is op een heel specifiek gebied met een groot aantal inwoners en een veelheid aan betrokken organisaties. Dit maakt het extra noodzakelijk om de sturing en het bewaken van de voortgang te concentreren op de meest cruciale en belangrijkste activiteiten. NPRZ-partners zijn er in de afgelopen periode in geslaagd om, in verre van eenvoudige omstandigheden, op onderdelen extra stappen te zetten voor Zuid. Dit is alleen maar mogelijk als de partners van elkaar zien dat men bereid is die extra inspanning ook

### Partners van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid

#### Partners Onderwijs

- Albeda College
- Avicenna
- De Passie Evangelische School
- Erasmus Universiteit Rotterdam
- Hogeschool Rotterdam
- InHolland
- LMC Voortgezet onderwijs
- Protestants-Christelijk Basis- en Orthopedagogisch Onderwijs (PCBO)
- ROC Zadkine
- Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs (RVKO)
- Scheepvaart en Transport College (STC)
- Stichting BOOR
- Stichting Horizon
- Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs (CVO - Calvijn)
- Wartburg College

#### Partners Werk

- Defensie
- Deltalinqs
- MKB Rotterdam
- Stichting IkZitopZuid
- UWV Werkbedrijf Rijnmond
- VNO-NCW Rotterdam
- RET

#### Partners Zorg

- Aafje
- Antes
- Leliegroep
- Maasstad Ziekenhuis

#### Partners Woningcorporaties

- Havensteder
- Vestia
- Woonbron
- Woonstad

#### Partners Overheid

- Gemeente Rotterdam
- Ministerie BZK
- Openbaar Ministerie Rotterdam
- Politie Rotterdam

#### Bewoners

- BOZ! - Bewoners op Zuid!



daadwerkelijk te leveren. Voor het programmabureau is het van groot belang om hier overzicht over te hebben en dit ook verder inzichtelijk te maken voor de partners onderling. Dit gebeurt zowel in bilateraal overleg, in de verschillende bijeenkomsten en door de schriftelijke rapportages.

## 7.2 Sturing op wijkniveau: invulling van het gebiedsgericht werken

Na de opheffing in maart 2014 van de deelgemeenten en de introductie van de gebiedscommissies is er binnen de gemeente gestart met het wijkgericht werken. Dit is van groot belang voor het behalen van resultaten in de wijken op Zuid. Het is van groot belang om de andere partners aan te laten sluiten bij deze integrale manier van werken. Hier zal in de uitvoering in de komende periode extra aandacht voor zijn.

## 7.3 Monitoring en verdere kennisontwikkeling

Het NPRZ is een samenwerkingsverband van Rijk, gemeente en lokale partners uit de sectoren onderwijs, wonen, de zorg en het bredere bedrijfsleven. De doelen voor de lange termijn zijn gericht op de pijlers school, werk en wonen en hebben zowel betrekking op structurele verbeteringen voor bewoners van Zuid zelf (met scholing en werk) als voor Rotterdam-Zuid als woon- en leefgebied. Deze alomvattende benadering van een groot gebied over traditionele sectoren heen en vanuit de partners zelf in een netwerk, maakt de gekozen aanpak bijzonder en ook de moeite waard voor anderen om er kennis van te nemen.

Het concretiseren van doelen en het monitoren van de voortgang van het NPRZ is goed gegarandeerd. Sommige vraagstukken zijn complex en moeilijk bij een specifieke partner onder te brengen. Het NPRZ faciliteert het proces om uiteindelijk zo efficiënt mogelijk met het beschikbare netwerk resultaten te boeken.

Bij het NPRZ is er sprake van programmasturing op een enorme schaal (veel beleidsterreinen en onderwerpen) en een verre horizon (tot en met 2031). Geslaagde blauwdrukken uit het verleden zijn eigenlijk niet beschikbaar. Wel spelen bij programmasturing de volgende afwegingen een rol:

- Formeel versus informeel.
- Eigen uitvoeringsorganisatie versus de partners het zelf in de praktijk laten uitvoeren.
- Sturen op deelprojecten versus sturen op samenhang (eerste sneller zichtbaar, tweede structureel).
- Beproefde aanpak versus verdere innovatie.

Ook bij het NPRZ is het van belang hierin telkens de juiste weg te vinden om de doelen dichterbij te brengen (in feite door praktische toepassing van het plan en toepassing van het do, check, act-principe). Voorkomen moet worden dat het reguliere werkpatroon bij de partners dominant wordt en de NPRZ-doelen en acties niet goed meer herkenbaar zijn en te abstract blijven. Maar ook dat er onvoldoende gebruik wordt gemaakt van simpele ideeën en recente lessons learned.

Voor de komende periode 2015-2018 is het dan ook wenselijk om, naast de reguliere monitoring, ook tot kennisontwikkeling te komen die de NPRZ-partners ondersteunt bij het zoeken naar verdere efficiencywinst bij de gepleegde inspanningen. De integrale aanpak van een betere leefomgeving, een zinvolle dagbesteding door aan de slag te zijn en het verder verbeteren van onderwijsresultaten vormt het drijvende en tegelijk onderscheidende aspect achter het NPRZ. Kennisontwikkeling die is gebaseerd op in de praktijk bewezen ervaringen kan de partners in deze integrale benadering verder helpen. Het gaat in feite om kennis die helpt bij de vormgeving van een nieuwe generatie stedelijke vernieuwingsstrategieën, ofwel stedelijke vernieuwing 2.0. Om de benodigde kennisontwikkeling te ondersteunen worden de volgende twee activiteiten voorgesteld:

- Over de pijlers heen is kennisontwikkeling mogelijk door een beperkt aantal (drie of vier) verbindende reflectiebijeenkomsten te organiseren met hoogwaardige wetenschappelijke input om de toepassing van best practices en lessons learned op Zuid te bevorderen, met de volgende uitgangspunten: concentratie op vergelijkbare concrete activiteiten bij de partners, op de interactie met andere partners en bewoners en de verbinding met de drie hoofdpijlers school, werk en wonen.





- Frisse ideeën en gedeelde kennis zijn toegankelijk en bereikbaar te maken voor de partners en geïnteresseerde partijen van buiten (waaronder het hoger en wetenschappelijk onderwijs).

#### **7.4 Governancestructuur NPRZ: aangepast op basis van het eerste Uitvoeringsplan**

Na de ondertekening van het Nationaal Programma is er parallel aan het opstellen van een eerste uitvoeringsplan, een governancestructuur gemaakt. Deze structuur heeft in de afgelopen periode (2012-2104) goed gewerkt en het voorstel is om, na actualisatie, dezelfde governancestructuur te gebruiken voor de nieuwe periode 2015-2018.

##### **Partneroverleg**

Het Nationaal Programma schetst een werkwijze/situatie met het partneroverleg van alle ondertekenaars aan het hoofd. Het partneroverleg bestaat uit (bestuurlijke) vertegenwoordigers van alle ondertekenaars. Dit is het partneroverleg NPRZ. Het partneroverleg komt gemiddeld twee maal per jaar bij elkaar onder voorzitterschap van de meest betrokken gemeentelijke bestuurder.

Dit partneroverleg stelt uiteindelijk het uitvoeringsplan vast, waardoor input, verantwoordelijkheden en verplichtingen helder worden gedefinieerd. De eerste keer is dat in het voorjaar van 2012 geweest. Elke 4 jaar wordt een nieuw uitvoeringsplan vastgesteld. Tussentijdse aanpassingen moeten uiteindelijk door het partneroverleg worden vastgesteld. Elk halfjaar wordt de voortgang van het programma in het partneroverleg besproken aan de hand van een halfjaarlijkse voortgangsrapportage van de programmadirecteur.

##### *Bestuur NPRZ*

Voor de dagelijkse aansturing en besluitvorming en het snel kunnen schakelen met de programmadirecteur is een bestuur noodzakelijk. Dit bestuur van het NPRZ wordt samengesteld uit het partneroverleg. De verschillende pijlers in het partneroverleg zijn hierin gelijkwaardig vertegenwoordigd. De leden van dit bestuur opereren mede namens de andere organisaties uit hun pijler, zorgen voor mandaat en zijn aanspreekpunt voor de dagelijkse aansturing, zodat patstellingen worden voorkomen en doorbraken mogelijk zijn. Het bestuur van het NPRZ wordt voorgezeten door de coördinerend gemeentelijk bestuurder. Hij vertegenwoordigt samen met een vertegenwoordiger van het Rijk de overheidskolom/pijler.

In het bestuur zitten naast de overheid (1x gemeente en 1 x Rijk) de volgende partijen:

- de corporatiesector ( 1x);
- de onderwijssector (1x);
- het bedrijfsleven (1x);
- de zorgsector (1x).

De samenstelling is tot op heden jaarlijks geëvalueerd. De programmadirecteur woont de vergaderingen van het bestuur bij. De programmadirecteur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma en legt hierover verantwoording af aan het bestuur. De betrokkenheid van bewoners wordt in de eerste periode ingevuld in de vorm van een 'standing invitation' bij vergaderingen van het bestuur, met name voor relevante onderwerpen. In het komende uitvoeringsplan is ook aandacht voor de invulling en spreiding van de bewonersbetrokkenheid. Voor de uitvoering en de voortgang van het NPRZ kan elk van deze sectoren een 'tafel' organiseren waar betrokken organisaties (ook nieuwe) uit deze sector kunnen aanschuiven. In de 'overheidstafel' wordt ook zorg gedragen voor afstemming met andere overheidslagen, namelijk rijk, regio en provincie.

In totaal bestaat het NPRZ-bestuur derhalve uit zes personen. De functie van bestuurssecretaris is belegd bij (het bureau van) de programmadirecteur. Alle leden van het NPRZ-bestuur zijn gemandateerd door hun pijler en zijn ook verantwoordelijk voor het informeren van hun 'achterban'. De bestuursleden hebben in hun pijler dus de verantwoordelijkheid om voldoende mandaat te organiseren. Daarbij worden ze organisatorisch ondersteund door de programmadirecteur.

Het bestuur komt maandelijks bij elkaar, en zoveel vaker als nodig is voor de voortgang van het programma. Het bestuur stelt het werkprogramma en de daarbij behorende begroting/financiële paragraaf (jaarlijks) vast, bespreekt de voortgang van dat programma en is het





aanspreekpunt voor de programmadirecteur. De directeur van het programma heeft naast de besprekingen in het bestuur regelmatig overleg met de afzonderlijke leden van het NPRZ-bestuur.

### Programmaorganisatie

De programmaorganisatie bestaat uit een directeur, ondersteund door een klein team. Over de omvang en samenstelling van dat team beslist het NPRZ-bestuur op voordracht van de directeur, waarbij moet worden aangetekend dat, indien het om aanstellingen bij de gemeente gaat, de gemeentesecretaris hieraan zijn goedkeuring verleent. De directeur en (delen van het) team werken voor het bestuur. Voor zover niet elders gefaciliteerd zijn zij rechtspositioneel aangesteld bij de gemeente. Partners kunnen ook capaciteit inzetten vanuit hun eigen werkorganisaties. Het programmabureau staat dus naast de aangesloten organisaties en is daar onafhankelijk van.

De directeur legt verantwoording af aan het NPRZ-bestuur. Hij/zij heeft rechtstreeks toegang tot de leden van het NPRZ-bestuur. De directeur is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Daarvoor spreekt hij/zij partijen op hun verantwoordelijkheid aan. Hij/zij zorgt voor een adequate monitoring van het programma en agendeert/signaleert tijdig knelpunten bij het bestuur. Hij/zij zorgt voor voldoende draagvlak bij de partners, ook in de contacten met de relevante departementen.

### Financiën programmaorganisatie

Voor de afgelopen periode zijn bijdragen ontvangen van de onderwijssector, de gemeente, het Rijk en de woningcorporaties. De bijdrage van het bedrijfsleven is verdeeld geweest over IkJitopZuid (IJoZ), en Deltalinqs. Van de zorgsector en het deel van het bedrijfsleven naast IJoZ is in de afgelopen periode nog geen financiële bijdrage ontvangen. Hiervoor moet in overleg met de huidige en nieuwe partners voor de toekomst nog een praktisch werkbaar oplossing worden gevonden.

De gemaakte kosten voor 2013 passen ruim binnen het budget. Wanneer blijkt dat de gemaakte kosten in 2014 eveneens lager uitvallen zal het budget en dus de bijdrage per partner in 2015 worden bijgesteld.

Financiën 2013	Begroting 2013	Gerealiseerd 2013
1. Personeelskosten (directeur, medewerkers algemeen en ondersteuning/secretariaat)	450.000	423.108
2. Werkbudget (advies, onderzoek, communicatie, participatie)	250.000	74.334
<b>SUBTOTAAL</b>	<b>700.000</b>	<b>497.442</b>
3. Medewerker per pijler (3 fte)	300.000	nvt
4. Inkoop diensten (backoffice) <sup>11</sup>	75.000	3.001
5. Huisvesting (ca 150 m2), vanaf 1-5-2013	100.000	37.800
6. Eenmalige verbouwingskosten	0	100.000
<b>TOTAAL</b>	<b>1.175.000</b>	<b>638.243</b>

### Verhouding/positie rijksoverheid en afstemming binnen de lokale overheid

In de programmaorganisatie wordt direct geschakeld met de betrokkenen bij de rijksoverheid. Daarnaast is er, met enige frequentie, sprake van bestuurlijk overleg door een vertegenwoordiging van het college van burgemeester en wethouders uit Rotterdam met de minister van BZK. Dat laat onverlet dat er uiteraard altijd op basis van specifieke onderwerpen in het bestuur aangeschoven kan worden.

Ten behoeve van de afstemming binnen de gemeente Rotterdam is er een directieberaad Zuid geformeerd onder voorzitterschap van de gemeentesecretaris. Deelnemers zijn, naast de gemeentesecretaris en de programmadirecteur, de clusterdirecteuren op de gebieden fysiek, Werk en Inkomen, veilig en sociaal/onderwijs en de drie gebiedsdirecteuren. Dit team is aanspreekpunt voor de programmadirecteur wat betreft de inzet van de gemeente en zal zorgen voor onderlinge afstemming ingrijpen als er knelpunten of vertragingen dreigen.

<sup>11</sup> Vaste lasten als GWL, telefoon, computer, schoonmaak, etc. worden door de gemeente niet apart in beeld gebracht.



### **Nieuwe partners**

De veelheid aan organisaties die op Rotterdam-Zuid actief zijn en de lange duur van het programma, maakt dat er ook veranderingen kunnen/moeten optreden in de samenstelling van overleggroep en/of bestuur. Voor voldoende slagkracht en reikwijdte is participatie altijd mogelijk (aan de 'tafels' waarin de sectoren vertegenwoordigd zijn), als dit ook serieuze inzet van middelen en/of capaciteit met zich meebrengt. Hierin zal de programmadirecteur een rol spelen om het bestuur en de overleggroep voordrachten te doen.









## BIJLAGE 1 Aanpak particuliere voorraad forse ingrepen per wijk naar financiële dekking

Wijk	Gebied/project	Financiële dekking	Aantal woningen
Carnisse	Oud-Carnisse	zeker	25
Hillesluis	Beijerlandseleen	zeker	20
Feijenoord	Hefblok	zeker	25
		<i>Totaal zeker</i>	70
Carnisse	Urkersingel	kansrijk	160
Tarwewijk	Mijnkintbuurt, blok 1 en 2	kansrijk	170
Bloemhof	Dahliablok	kansrijk	50
Vreewijk	Dordtsestraatweg eo	kansrijk	65
		<i>Totaal kansrijk</i>	445
Oud Charlois	Boergoensehof	nog in gang te zetten	100
Oud Charlois / Carnisse	Katwol	nog in gang te zetten	65
Carnisse	Omgeving Kameleon	nog in gang te zetten	240
Carnisse	Texelsestraat	nog in gang te zetten	40
Carnisse / Tarwewijk	Pleinweg	nog in gang te zetten	10
Tarwewijk	Mijnkintbuurt, blok 3	nog in gang te zetten	130
Bloemhof	Boekweitstraat eo	nog in gang te zetten	205
Bloemhof	Narcissenstraat eo	nog in gang te zetten	185
Bloemhof	Zwijndrechtsestraat eo	Nog in gang te zetten	PM
Hillesluis	Utrechtsestraat	nog in gang te zetten	25
		<i>Totaal nog in gang te zetten</i>	1.000
		<b>Totaal</b>	<b>1.515</b>





# Nationaal Programma **ROTTERDAM ZUID**

Programmabureau  
NPRZ  
Mijnsherenlaan 6  
Rotterdam - zuid  
Januari 2015

Uitvoeringsplan 2015-2018

